

תפסיר רס"ג

דגה

למנחת שבת
ושני וחמישי

ואלה שמות

א א (א) וְהָיָה אִסְמָא בְּנֵי
אֲסֵרָאִיל. אֵלֶּדְאִכְלִין אֵלֵי
מִצְרַיִם. מִעַ יַעֲקֹב. כָּל רֶגֶל וְאֵלֶּה
דְּכָלוּ: (ב) רַאֲוֹבֵן שְׁמַעוֹן, לֹוִי
וַיהוּדָה: (ג) יִשְׁשַׁכֵּר זְבוּלוֹן
וּבְנֵימִין: (ד) דָּן וּנְפֹתְלִי גַד
וְאֲשֵׁר: (ה) פְּכָאן גְּמֵלָהי אֶלְנָפֹס.
אֵלְכִיאֲרָגָה מִן צֶלֶב יַעֲקֹב
סַבְעִין נַפְסָא. מִעַ יוֹסֵף אֵלְדִי
כָּאן בְּמִצְרַיִם: (ו) פְּמֵאת יוֹסֵף
וְגַמְיַע אֲכֻזְתָּה. וְסֵאִיר אֶהֱלֵ
דִּיאֲלֵךְ אֶלְגִּיל: (ז) וּבְנֵי אֲסֵרָאִיל.
אֲתִמְרוּ וְסַעֲרוּ. וְפִתְרוּ וְעִצְמוּ

וְיַהוּדָה: רַאֲוֹבֵן שְׁמַעוֹן, לֹוִי וַיהוּדָה:
יִשְׁשַׁכֵּר זְבוּלוֹן וּבְנֵימִין:
וּנְפֹתְלִי גַד וְאֲשֵׁר: דָּן וּנְפֹתְלִי גַד וְאֲשֵׁר: וַיְהִי
כָּל־נֶפֶשׁ יִצְאֵי יֶרֶךְ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים נֶפֶשׁ וַיֹּסֵף
הָיָה בְּמִצְרַיִם: וְהוּאָה. כָּל נַפְשָׁתָא. נִפְקֵי יִרְכָא דִּיעֲקֹב שִׁבְעִין
נֶפֶשׁוֹן וַיֹּסֵף דִּהוּהוּ בְּמִצְרַיִם: וַיִּמַּת יוֹסֵף וְכָל־אָחִיו וְכָל
הַדּוֹר הַהוּא: וּמֵית יוֹסֵף וְכָל אָחוּהִי, וְכָל דְּרָא הַהוּא: וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְעוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְּמֵאד מְאֹד
וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. נִפְיִשוּ וְאֲתִילְדוּ.

• כט"י •

א ואלה שמות בני ישראל. אף על פי
שמןאן בחייהו בשמותו, חזר ומנאן במיתתו
[אחר מיתתו], להודיע חבתו שנמשלו
לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר
ובשמותם, שנאמר המוציא במספר צבאם
לכלם בשם יקרא ויוסף היה במצרים.

והלא הוא ובניו היו בכלל שבעים, ומה בא
ללמדנו, וכי לא היינו יודעים שהוא היה
במצרים, אלא להודיעו צדקתו של יוסף,
הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף
שהיה במצרים ונעשה מלך ועמד בצדקו:
[זפרו, שלא הפילו נשותיהם ולא מתו

תפסיד רס"ג

גדא גדא. חתי אמתלא דאלד
אלבלד מנהם: ח) וקאם מלד
גדיד עלי מצר. מא לם ישאהד
יוסף: ט) פקאל לקומה. הודא
קום בני אסראיל. אפתר
ואעצ'ם מנא: י) תעאלו נחתאל
להם. פלא יפתרון. ויכון אדיא
ואפאנא אלהרב אנציאפו הם
איציא עלי, אעדאינא
פיחארבונא ויהרבונא מן
אלבלד: יא) פציררו עליהם

וסגיאנו ותקיפו לחדא לחדא. ואתמליאת
ארעא מנהון: פ ויקם מלד-
חדש על-מצרים אשר
לא-ידע את-יוסף: וקם מלכא
חדתא על מצרים. דלא מקיים גזירת
יוסף: ט ויאמר אל-עמו הנה
עם בני ישראל רב ועצום
ממנו: ואמר לעמיה. הא. עמא בני
ישראל. סגן ותקפין מננא: ד הבה

נתחכמה לו פן-ירבה והיה כיתקראנה
מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו ונלחם-בנו
ועלה מן-הארץ: הבו נתחכם להון. דלמא יסגון. ויהי. ארי
יערעננא קרב ויתוספון אף אנון על סנאנא. ויגיוחון בנא קרב ויסקון מן
ארעא: ז וישימו עליו שרי מסים למען ענתו

— כס"י —

נשבע שלא יביא מבול לעולם (והם לא
הבינו שעל כל העולם אינו מביא, אבל הוא
מביא על אמה אחת): ועלה מן הארץ. על
פרחנו. ורבותינו דרשו כאדם שמקלל עצמו
ותולה קללתו באחרים, והרי הוא פאלו כתב
ועלינו מן הארץ והם יירשוה: יא עליו. על
העם: מסים. לשון מס, שרים שגובין מהם
המס. ומחו המס, שיבנו ערי מסכנות
לפרעה: למען ענתו בסבלתם. שלמצרים:

בשהם קטנים: וישרצו. שהיו יולדות ששה
בכרס אחד: ויקם מלד חדש. רב ושמואל
חד אמר חדש ממש. וחד אמר, שנתחדשו
גזרותיו: אשר לא ידע. עשה עצמו פאלו
לא ידע: י הבה נתחכמה לו. כל הבה לשון
הכנה והזמנה לדבר הוא, כלומר הזמינו
עצמכם לפר: נתחכמה לו. לעם. נתחכמה
מה לעשות לו. ורבותינו דרשו נתחכם
למושיען של-ישראל לדונם במים, שכבר

זולק הדקדוק: ונוסף גם הוא. ב' פתח וסי' ונלחם בנו על נחלת המטה. וחד קמץ יש מפזר

ונוסף עוד (מהרי"ב):

תפסיר רס"ג

ולאה ד'מה. לקבל אן
יעד'בוניהם בנקלהם. פבנו קרא
מכ'אזין לפרעון. פי אלפיוס ופי
עין שמס: יב) וכאן כל מא
עד'בוהם. כדאך יפתרון
ויסרון. חתא צ'גרו. מן קבל
בני אסראיל: יג) ואסתכדס
אלמצריון. בני אסראיל
באקמא: יד) פאמרו חיותהם
ככדמה צעבה. באלטין ואללפן.
וסאיר אעמאל אלצחרא. גמיע
כדמתהם. אלד'י אסתכדמוניהם
באקמא: טו) פקאל מלך מצר.
לאלקואבל אלעבראניאת.

בְּסִבְלַתְם וַיִּבְּן עָרֵי מִסְכְּנוֹת
לְפָרְעָה אֶת־פֶּתֶם וְאֶת־

רַעַמְסֵס: וּמִנִּיאוּ עֲלֵיהוֹן שְׁלֹטוֹנִין
מִבְּאֲשֵׁיין. בְּדִיל לְעֲנוּאֵיהוֹן בְּפוֹלְחָנְהוֹן.

וּבְנוּ. קְרוּי בֵּית אוֹצְרֵי לְפָרְעָה. יֵת פִּיתוֹס
וְיֵת רַעַמְסֵס: יב) וּכְבָּאֲשֶׁר יַעֲנוּ

אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרָץ
וַיִּקְצֹוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וּכְמָא דַּמְעֲנוֹן לְהוֹן. כֵּן סָגוּ וְכֵן תְּקַפִּין.
וְעַקְתָּ לְמִצְרָאֵי. מִן קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּפָרְךְ: וְאֶפְלְחוּ מִצְרָאֵי. יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִשְׁיוֹ:

וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחָמֶר
וּבְלִבְנֵים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת־כָּל־עֲבֹדָתָם

אֲשֶׁר־עֲבָדוּ בָהֶם בְּפָרְךְ: וְאָמְרוּ יֵת חַיֵּיהוֹן בְּפוֹלְחָנָא
קִשְׁיָא. בְּטִינָא וּבְלִבְנֵי. וּבְכָל פּוֹלְחָנָא בְּחַקְלָא. יֵת כָּל פּוֹלְחָנְהוֹן.

דַּאֶפְלְחוּ בְּהוֹן בְּקִשְׁיוֹ: טו) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִילֵּדֹת

— רס"ג —

פֶּרֶץ. וּמְדַרְשׁוּ רֵיחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת כֵּן אַתֶּם
אוֹמְרִים כֵּן יִרְבֶּה, וְאֲנִי אוֹמֵר כֵּן יִרְבֶּה: וַיִּקְצֹוּ.
קִצְוּ בְּחַיֵּיהֶם. וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ כְּקוֹצִים הָיוּ
בְּעֵינֵיהֶם: יג) בְּפָרְךְ. בַּעֲבֹדָה קָשָׁה הַמְּפַרְכֶּת
אֶת הַגּוֹף וּמִשְׁבֵּרֵתוֹ: טו) לְמִילֵּדֹת. הוּא לְשׁוֹן
מוֹלִידוֹת, אֵלֶּא שֵׁישׁ לְשׁוֹן קַל וַיֵּשׁ לְשׁוֹן כְּבֹד,
כְּמוֹ שׁוֹבֵר וּמִשְׁבֵּר, דּוֹבֵר וּמְדַבֵּר, כֵּן מוֹלִיד

עָרֵי מִסְכְּנוֹת. כְּתַרְגוּמוֹ. וְכֵן לָךְ בָּא אֵל
הַסֵּכֶן הַזֶּה, גִּזְרֵי הַמְּמַנְהָ עַל הָאוֹצְרוֹת:
אֶת פֶּתֶם וְאֶת רַעַמְסֵס. שְׁלֵא הָיוּ רְאוּיֹת
מִתְחַלְּהָ לְכָךְ וְעֲשָׂאִים חֲזָקוֹת וּבְצוּרוֹת
לְאוֹצְרֵי: יב) וּכְבָּאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ. בְּכָל מַה שֶּׁהֵם
נוֹתְנִין לֵב לְעַנּוֹת, כֵּן לֵב הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַרְבוֹת וּלְהַפְרִיץ: כֵּן יִרְבֶּה. כֵּן רָבָה וְכֵן

תפסיר רס"ג

אלדי אסם אחדהמא שפרה.
 ואלאכרי פועה: טז קאל.
 אדיא קבלתן אלעבראנייאת.
 פאנצ'רן ענד אלמת'בר. אן
 כאן אבנא פאקתלוה. ואן
 כאנת אבנה פאסתבקוהא:
 יז) פכיאפת אלקואבל אללה.
 ולם יצנען כמא קאל להן מלך
 מצר. ואסתבקין אלבנין:
 יח) פדעא בהן מלך מצר. וקאל
 להן. מא באלכן צנעתן הדיא

הַעֲבְרִית אֲשֶׁר שָׁם הָאֵחָת
שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׁנַיִת פּוּעָה:
 וְאָמַר מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם. לְחִיָּתָא יְהוּדִיתָא.
 דְּשׁוּם חֲדָא שִׁפְרָה. וְשׁוּם תְּנַיִיתָא פּוּעָה:
וַיֹּאמֶר בְּיַלְדֶּכֶן אֶת-
הַעֲבָרִיּוֹת וּרְאִיתָן עַל-
הָאֲבָנִים אִם-בֵּן הוּא
וְהַמֵּתָן אֹתוֹ וְאִם-בַּת הוּא
וְחִיָּה: וַאֲמַר. כִּד תַּהוּיִן מֵיַלְדֵּן יָת

יהודיתא. ותחזין על מתברא. אם ברא הוא ותקטלן יתיה. ואם ברתא
 היא תקימונה: **וְתִירָאֵן הַמֵּיֻלְדֹת אֶת-הָאֱלֹהִים**
וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִין מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וְתַחֲיִין אֶת-הַיְלָדִים: ודחילא חיתא מן קדם יי. ולא
 עבדא. כמא דמליל עמהון מלכא דמצרים. וקימא ית בניא:
וַיִּקְרָא מֶלֶךְ-מִצְרַיִם לַמֵּיֻלְדֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן
מִדּוּעַ עֲשִׂיתָן הַדָּבָר הַזֶּה וְתַחֲיִין אֶת-הַיְלָדִים:

הזכרים, שאמרו לו אצטנגניו שעתיד להולד
 בן המושיע אותם: **וְחִיָּה.** ותחיה: י ותחיינ
את הילדים. מספקות להם מים ומזון.
 תרגום הראשון וקיימא והשני וקיימתיו, לפי
 שלשון עברית לנקבות רבות, תיבה זו
 וכיוצא בה, משמשת לשון פעלו ולשון
 פעלתן, כגון ותאמרנה איש מצרי, לשון
 עבר, כמו ויאמרו לזכרים, ותדברנה בפניכם
 לשון דברתן, כמו ותדברו לזכרים. וכן

ומילד: שפרה. זו יוכבד על שם שמשפרת
 את הולד: פועה. זו מרים שפועה ומדברת
 והוגה לולד כדרך הנשים המפיסות תינוק
 הבוכה. פועה לשון צעקה, כמו ביולדה
 אפעה: טז בילדכן. כמו בהולידכן: על
האבנים. מושב האשה היולדת, ובמקום
 אחר קוראו משבר, וכמוהו עשה מלאכה על
 האבנים, מושב פלי אמנות יוצר חרס:
אם בן הוא וגוי. לא היה מקפיד אלא על

תפסיר רס"ג

וּקְרָא מִלְכָּא דְמִצְרַיִם לְחִיתָא. וְאָמַר
 לְהוּן. מָא דִּין עֲבַדְתִּין פִּתְגָמָא הֲדִין.
 וְקִיִּמְתִּין יֵת בְּנִיָּא: וְיֵת וְתֵאמְרֵן
הַמִּילְדַת אֶל-פִּרְעֹה כִּי לֹא
כַּנְשִׂים הַמִּצְרַיִת הָעֵבְרִית
כִּי-חִיּוֹת הֵנָּה בְּטָרִם תָּבוֹא
אֵלֶיָּן הַמִּילְדַת וְיִלְדוּ:
 וְאָמְרָא חִיתָא לְפִרְעֹה. אָרִי לֹא
 כַּנְשִׂיא. מִצְרַיתָא יְהוּדִיתָא. אָרִי חֲפִימָן אֲנִין. עַד לֹא עֲלַת לְוֹתְהוּן.
חִיתָא יִלְדוּ: כּ וַיֵּיטֵב אֱלֹהִים לְמִילְדַת וִירֵב הָעַם
וַיַּעֲצֵמוּ מְאֹד: וְאֹשִׁיב יְיָ לְחִיתָא. וְסָגִי עִמָּא. וְתִקִּיפוּ לְחֻדָּא:
כֹּא וַיְהִי כִּי-יִרְאוּ הַמִּילְדַת אֶת-הָאֱלֹהִים וַיַּעֲשׂוּ

אלאמר. ואסתבקינתן אלבנין:
 (יט) קאלתא לה. אן ליס
 כאלנסא.
 אלעבראניאת. בל הן
 בציראת. קבל אן תדכיל
 אליהן. אלקאבלה ילדו:
 (כ) פאחסן אללה אלי
 אלקואבל. פכתיר אלקום.
 ועצמו גדא: כא) ולמא כאפת
 אלקואבל אללה, צנע לון

כס"י

(דכרי כימס ז' לו כ), דנבווראדן הגלה את
 השארית, ויפן זנב אל זנב (שופטים טו ד), הפנה
 הזנבות זו לזו, כל אלו לשון הפעיל את
 אחרים. וכשהוא מדבר בלשון ויפעל, הוא
 נקוד היו"ד בחיר"ק, כגון (ויקרא י ט) וייטב
 בעיניו, לשון הוטב, וכן וירב העם (פסוק ט),
 נתרבה העם, ויגל יהודה (מלכים ז' ככ כ),
 גלה יהודה, ויפן כה וכה (ז יט), פנה לכאן
 ולכאן. ואל תשיבני וילך, וישב, וירד, ויצא.
 לפי שאינן מגזרתן שלא לה שדרי היו"ד יסוד
 בקו, ירד, יצא, ישב, ילך, היו"ד אות שלישית
 בו: וייטב אלהים למילדת. מהו הטובה,
 כה ויעש להם פתים. פתי כהנה ולויה
 ומלכות שקרויין פתים. ויבן את בית ה' ואת
 בית המקדש (מלכים ט' ט ט). כהנה ולויה
 מיוכבד, ומלכות ממרים, כדאיתא במסכת

זולק הולקדוק: יט המילדת וילדו. השוא נח כי אין מאריך:

תפסיד רס"ג

ביותא חגבדון: כב) פאָמֶר
פרעון. גמיע קנאדה קאילא. כל
אבן יולד להם. אטרחה
באלגיל. וכל אבנה
אסתבקהא: ב א) תם מצי
רגל מן אל לוי. ותזנוג אבנה
לוי: ב) פחמלת אלאמראה
וולדת אבנא. פלמא ראתה
חסנא. אכפתה תלאתיה
אשהר: ג) ולם תטיק עאד אן
תכפיה. פאכדת לה תאבותא

לָהֶם בָּתִּים: וְהָוּה. פֶּד הַחִילָא
חִיתָא מִן קֶדֶם יי. וְעַבְד לְהוּן בָּתִּין:
כב וַיֵּצֵא פֶרְעֹה לְכָל-עַמּוֹ
לֵאמֹר כָּל-הַבֶּן הַיְלֹוֹד
הַיְאָרֶה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל-
הַבֵּת תַּחֲיוּן: וּפְקִיד פֶּרְעֹה. לְכָל
עַמִּיָּה לְמִימֶר. כָּל בָּרָא דִּיתִילִיד
לִיהוּדָאִי. בְּנֵהרָא תִרְמוֹנִיָּהּ. וְכָל בְּרֵתָא
תִּקְיִמוּן: פ ❁ טַיִר בְּסַפְרֵי
תִּסְטֵן ❁ ב א וַיִּלְךְ

אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת-בֵּת-לְוִי: וַאֲזַל גּוֹבְרָא
מִדְּבֵית לְוִי. וְנָסִיב יֵת בֵּת לְוִי: ב וַתֵּהָר האִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן
וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה
יָרְחִים: וְעַדִּיאַת אֶתְתָּא וַיִּלְדַּת בֶּר. וְחֻזַּת יֵתִיָּה אַרִי טָב הוּא.
וְאַטְמַרְתִּיָּה תִלְתָּא יִרְחִין: ג וְלֹא-יִכְלֶה עוֹד הַצְּפִינוּ

רש"י

שהלך בעצת בתו שאמרה לו גזרתך קשה
משלפרעה, אם פרעה גזר על הזכרים, ואתה
גם בן על הנקבות. והחזירה ועשה בה
לקוהזין שניים. ואף היא נהפכה להיות נערה.
ובת מאה שלשים שנה היתה, שנולדה
בבואה למצרים בין החומות, ומאתים ועשר
שנה נשתהו שם, וכשיצאו היתה משה בן
שמונים שנה. אם בן כשנתעברה ממנו היתה
בת מאה שלשים וקורא אותה בת לוי: ז כי
טוב הוא. כשנולד נתמלא הבית בלו אורה:

סוטה (סוטה יא ז): כז לכל עמו. אף עליהם
גזר. יום שנולד משה אמרו לו אצטנגניו היום
נולד מושיעו, ואין אנו יודעין אם ממצרים
אם מישראל, ורואין אנו שסופו ללקות
במים, לפיכך גזר אותו היום אף על
המצרים, שנאמר כל הבן היולד, ולא נאמר
היולד לעברים, והם לא היו יודעים שסופו
ללקות על מי מריבה:
ז ויקח את בת לוי. פרוש היתה ממנה
מפני גזרת פרעה (וחזר וילקחה. וזהו וילך.

וזלק הדקדוק: ולא יכלה עוד הצפינו. הצד"י דגש לתפארת כדגש מקדש י"י (מהר"ם). ועיין
א"ת שדוחה דברי ראב"ע דס"ל שהצד"י רפה. ובעל לוית חן כתב נ"ל שהדגש מורה על חוזק

תפסיר רס"ג

וּתְקַח-לוֹ תִּבַּת זָמָא
וּתְחַמְרָהּ בַּחֲמֵר וּבִזְפֹת
וּתְשֵׂם בָּהּ אֶת-הַיָּלֵד וּתְשֵׂם
בְּסוּף עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר: וְלֹא
יִכְלֹת עוֹד לְאַטְמְרוּתֶיהָ. וְנִסִּיבַת לִיהָ
תִּיבַתָּא דְגוּמָא. וְחִפְתָּהּ בַּחֲמֵרָא וּבִזְפֹתָא.
וְשׁוּיַאת בָּהּ יַת רַבִּיאָא, וְשׁוּיַתָּהּ בִּיעָרָא עַל
כַּיִּף נְהָרָא: וְתַתְּעֵב אַחַתּוֹ

מִן בְּרִדִי. וְקִפְרַתְהָא בְּאַלְקֶפֶר
וְאַלְזָפֶת. וְצִיִּירַת פִּיחָא אֲלִצְבִי.
וְצִיִּירַתְהָא פִּי אֲלֵדִיס עֲלִי
שְׂאִטִי אֲלֵנִיל: (ד) פֹּקֶפֶת
אִכִּיתָהּ מִן בְּעִידָא. לְתַנְצִיר מָא
יִצְנַע בָּהּ: (ה) פְּנֹזֶלֶת אֲבַנְהָ
פֶרְעוֹן לְתַגְסֵל פִּי אֲלֵנִיל.
וְגוֹאֲרָהּא יִמְשִׁין עֲלִי שְׂאִטָּה.
פְּרֹאֲתָא אֲלֵתְאֲבוּת פִּי וְסֵט אֲלֵדִיס.
פְּמִדַּת יִדְהָא וְאִכְדִּיתְהָא:

מֵרַחֵק לְדַעָה מַה-יַעֲשֶׂה לּוֹ: וְאַתְעַתְדַת אַחַתִּיהָ מֵרַחֵק.
לְמַדַּע, מָא יִתְעַבִּיד לִיהָ: וְתִרְדַּד בַּת-פְּרַעְיָה לְרַחֵץ
עַל-הַיָּאֵר וְנַעֲרַתִּיהָ הִלְכַת עַל-יַד הַיָּאֵר וְתִרְאָה
אֶת-הַתִּבָּהּ בְּתוֹךְ הַסּוּף וּתְשַׁלַּח אֶת-אַמְתָּהּ
וּתְקַחְתָּהּ: וְנַחַתַת בַּת פְּרַעְיָה לְמַסְחִי עַל נְהָרָא. וְעוֹלִימַתְהָא מְהִלְכִין

רס"ד

ג וְלֹא יִכְלֹה עוֹד הַצְּפִינוֹ. שְׂפִנּוֹ לָהּ
הַמְצָרִיִּים מִיּוֹם שֶׁהַחֲזִירָהּ, וְהִיא יִלְדֵתוּ
לְשֵׁשֶׁת חֳדָשִׁים וְיּוֹם אֶחָד, שֶׁהַיּוֹלְדֹת לְשִׁבְעָה
יּוֹלְדֹת לְמִקְטָעֵין, וְהֵם בְּדָקוּ אַחֲרֶיהָ לְסוּף
תְּשַׁעָה: גָּמָא. גָּמִי בְּלִשׁוֹן מִשְׁנָה וְנִלְטָו יוֹי"ק
[גוּמָא]. וְדָבָר רַף הוּא, וְעוֹמֵד בְּפָנֵי רַף וּבְפָנֵי
קֶשֶׁה: בַּחֲמֵר וּבִזְפֹת. זָפֶת מִבְּחוּץ וְטִיט
מִבְּפָנִים, כְּדִי שְׁלֹא יִרְיַח אוֹתוֹ צְדִיק יִרְיַח רַע
שְׁלֵזָפֶת: וּתְשֵׂם בְּסוּף. הוּא לְשׁוֹן אָגָם
רוֹשִׁי"ל צִלְעוֹ, וְדוּמָה לוֹ (יִשְׁטִיכ יט ו) קָנָה וְסוּף

זוֹלֵק הַדְּקוּק: הַפְּעוּלָה שֶׁהַצְּפִינָה אוֹתוֹ בַּמְצָפוֹנִי מִסְתָּרִים וְעַתָּה לֹא יִכְלֹה עוֹד הַצְּפִינוֹ
כַּבְּתַחֲלָה. וְדָגֵשׁ מִקְדָּשׁ י"י, מוֹרָה עַל הַפְּלָגוֹת קְדוּשָׁתוֹ. דָּף י"ז ע"ב: וּתְחַמְרָהּ. בַּה"א הַכִּינוּי
נַחַח וְהִיתָה רְאוּיָה בַּמְפִּיק (מַהר"ם):

תפסיד רס"ג

(ו) פפתחת וראתה. פאד'אה צבי יבפי. פאשפקת עליה. וקאלת. הדיא מן אולאד אלעבראניין: (ז) קאלת להא. אמצ'י ואדעי לך באמראה מרצ'עה מן אלעבראניאת. תרצ'עה לך: (ח) קאלת להא אבנה' פרעון אמצ'י. פמצי'ת אלגאריה. ודעת באם אלצ'בי: (ט) פקאלת להא אבנה' פרעון. הא לך הדיא אלצ'בי ארצ'עיה לי. ואנא אעטיך אגרתך. פאכד'ית אלאמראה. אלצ'בי וארצ'עתה:

על פיך נהרא. וחות ית תיבתא בגו יערא. ואושיטת ית אמתה ונסיבתה: **ו ותפתח ותראהו את-הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה: וחות ית רביא. והא עולימא בכי. וחסת עלוהי. ואמרת. מבני יהודאי הוא דין: ו ותאמר אחתו אל-בת-פרעה האלך וקראתי לך: אשה מינקת מן העברית**

ו תינק לך את-הילד: ואמרת אחתיה לבת פרעה. האיזיל. ואקרי לך אתתא מינקתא. מן יהודיתא. ותוניק לך ית רביא: ו ותאמר-לה בת-פרעה לכי ותלך העלמה ותקרא את-אם הילד: ואמרת לה בת פרעה איזילי. ואזלת עולימתא. וקרת ית אמיה דרביא: ו ותאמר לה בת-פרעה היליכי את-הילד הזה והינקהו לי ואני אתן את-שכרך ותקח האשה הילד ותניקהו:

כש"י

נער בכה. קולו כנער: מן העברית. מלמד שהחזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה: ו ותלך העלמה. הלכה בוריות ועלמות בעלם: ו היליכי. נתנבאה ולא ידעה מה נתנבאה

לשון הקודש היה לו להנקד אמתה מ"ם דגושה. והם דרשו את אמתה את ידה, שנשתרבה אמתה אמות הרבה: ו ותפתח ותראהו. את מי ראתה, את הילד, והו פשוטו. ומדרשו שראתה עמו שכינה: והנה

תפסיר רס"ג

י ולמא כּבֵר אלְעִבִי. גַּאת בַּה
אלִי אֲבַנְהוּ פֶרְעוֹן. פֶּצֵאָר לְהֵא
כַּאֲבֹן. וְאַסְמִתָּה מוֹסִי. קֵאלֵת.
לְאַנִי נְשַׁלְתָּה מִן אֲלֵמָא:
יֵא) וְכַאֲן פִּי תִלְךְ אֲלֵאִיאָם.
אֵן מוֹסִי כֶּבֶר וְכִרְג אֵלִי
אֲכִוְתָה. וְנִצִּיר בְּנִקְלָהֶם
פֶּאֲדֵיא בְּרָגֵל מִצְרִי. יִצְרַב
רָגֵל עִבְרָאֲנִי מִן אֲכִוְתָה:

וְאָמַרְתָּ לָּהּ בַּת פֶּרְעָה. הֲלִיכִי. יֵת רַבִּיא
הַדִּין וְאוֹנִיקִיהוּ לִי. וְאַנָּא אֲתִין יֵת אֲגִרִיד.
וְנִסִּיבַת אֲתַתָּא. רַבִּיא וְאוֹנִיקִתִּיה:
**וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבֵאֵהוּ
לְבַת-פֶּרְעָה וַיְהִי-לָּהּ לְבֶן
וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר**

כִּי מִן-הַפִּיִּם מִשִּׁיתָהוּ: וּרְבֵא
רַבִּיא. וְאִיתִיתִּיה לְבַת פֶּרְעָה. וְהָוָה

לָּהּ לְבֶר. וּקְרַת שְׁמִיה מֹשֶׁה. וְאָמַרְתָּ. אֲרִי מִן מִיָּא שְׁחִלְתִּיה: **(שְׁלִישִׁי)**

**וַיְהִי | בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אָחִיו
וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי מִכָּה אִישׁ-**

עִבְרִי מֵאָחִיו: וְהָוָה בְּיוֹמֵיָא הָאֲנֹן. וּרְבֵא מֹשֶׁה וּנְפַק לְוַת אַחוּהִי.
וַחֲזָא בְּפוֹלְחָנְהוֹן. וַחֲזָא גְבֵר מִצְרִי. מְחִי לְגִבְר יְהוּדָאִי מֵאַחוּהִי:

— כ"ט —

תבא הי"ד במקום ה"א כמו עשיתי בניתי
פניתי צויתני: יא ויגדל משה. והלא כבר
כתיב ויגדל הילד (פסוק י) אמר רבי יהודה
ברבי אלעאי הראשון לקומה והשני לגדלה,
שמנהו פרעה על ביתו: וירא בסבלתם.
נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם:
איש מצרי. נוגש היתה ממנה על שוטרי
ישראל והיה מעמידם מקרות הגבר
למלאכתם: מכה איש עברי. מלקהו
ורודהו. ובעלה שלשלומית בת דברי היתה,
ונתן בה עיניו, ובלילה העמידו והוציאו
מביתו, והוא חזר ונכנס לבית ובא על אשתו,
כסבורה שהוא בעלה, וחזר האישה לביתו
והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש
בדבר, היתה מכהו ורודהו כל היום:

הי שליכני: משיתיהו. שחלתייהו והוא לשון
הוצאה בלשון ארמי כמשחל ביניתא
מחלבא. ובלשון עברי משיתיהו לשון
הסירותיו, כמו (יכושט 6 ס) לא ימוש, לא משו
(צמדז יד מד), כך חברו מנחם. ואני אומר
שאינו ממחברת מש, וימוש, אלא מגזרת
משה ולשון הוצאה הוא, וכן (שמואל 3 כז י)
ימשני מפנים רבים, שאלו היתה ממחברת מש,
לא יתכן לומר משיתיהו, אלא המישותיהו.
כאשר יאמר מן קם הקימותי, ומן שב
השיבותי, ומן בא הביאותי, או משתיהו, כמו
(זכריה ג ט) ומשתי את עון הארץ, אבל
משיתי אינו אלא מגזרת תיבה שפעל שלה
מיסד בה"א בסוף התבה. כגון משה, בנה,
עשה, צוה, פנה, כשיבא לומר בהם פעלתי

תפסיד דס"ג

יב) פאלתפת ימנה ויסרה. פראי אנה ליס אנסאן. פצירב אלמצרי פמאת. ודפנה פי אלדמל: יג) וכרג פי אליום אלתיאני. פאדי ברגלין עבראנין יתנאציאן. פקאל לאלציאלם מנהמא. לם תצירב צאחבד: יד) וקאל מן צירד. רגלא רייסא וחאפמא עלינא. אתריד אן תקתלני. כמא קתלת אלמצרי, פפוע מוסי וקאל. איקינא קד ערף אלכבר:

למא את מחי לחברך:

וַיֹּאמֶר מִי שְׁמֶךָ לְאִישׁ שָׂר וְשִׁפְט עֲלֵינוּ
 הֲלֹהֲרַגְנִי אַתָּה אֲמַר כְּאֲשֶׁר הֲרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי
 וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר: וַאֲמַר. מִן
 שׂוֹדֵךְ. לַגֹּבֵר רַב וְדַיִן עֲלֵנָּא. הֲלִמְקַטְלִי אֶת אֶמֶר. כְּמֵא דְקַטְלַתָּ אֶת
 מִצְרָאָה. וּדְחִיל מֹשֶׁה וַאֲמַר. בְּקוֹשְׁטָא אֶתִּידַע פִּתְגָמָא: טו) וַיִּשְׁמַע
 פִּרְעֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֶשׁ לְהַרְגֵּם אֶת־מֹשֶׁה

וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיִּירָא כִּי
 אֵין אִישׁ וַיִּדְ אֶת־הַמִּצְרִי
 וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל: וְאֶת־פָּנָי לְכַא
 וּלְכַא. וְחֹזָא אַרְי לִית אָנְשׁ. וּמְחָא יֵת
 מִצְרָאָה. וְטַמְרִיה בַּחֲלָא: וַיֵּצֵא
 בַיּוֹם הַשְּׁנַי וְהֵנָּה שְׁנַי־
 אַנְשִׁים עֲבָרִים נְצִים וַיֹּאמֶר
 לְרָשָׁע לְמָה תִּכֶּה רַעְדָּ:

ונפק ביומא תנינא. והא. תרין גוברין יהודאין נצן. ואמר לחיבא.

כס"י

הֲלֹהֲרַגְנִי אַתָּה אֲמַר. מְכַאן אָנוּ לְמִדִּים
 שְׁהַרְגוּ בְשֵׁם הַמְּפֹרָשׁ: וַיִּירָא מֹשֶׁה.
 כְּפִשׁוּטוֹ. וּמְדַרְשׁוֹ דְאָג לֹא עַל שְׂרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל
 רְשָׁעִים דְּלְטוֹרִין. אֲמַר מַעֲתָה שְׁמָא אֵינָם
 רְאוּיִין לְהַגָּאֵל: אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר. כְּמִשְׁמַעוֹ.
 וּמְדַרְשׁוֹ נֹדַע לִי הַדָּבָר שְׁהֵייתִי תַמָּה עֲלִיו.
 מַה חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁבָעִים אַמּוֹת לְהִיּוֹת
 נְרָדִים בְּעִבּוּדַת פְּרָךְ. אֲבָל רוֹאָה אָנִי שְׁהֵם

יב ויפן כה וכה. ראה מה עשה לו בבית
 ומה עשה לו בשדה. ולפי פשוטו כמשמעו:
 וירא כי אין איש. עתיד לצאת ממנו
 שיתגזיר: יג שני אנשים עברים. דתן
 ואבירם הם שהותירו מן המן: נצים.
 מריבים: למא תכה. אף על פי שלא הכהו.
 נקרא רשע בהרמת יד: רעד. רשע כמותך:
 יד מי שמך לאיש. והרי עודך נער:

תפסיר רס"ג

וַיְבָרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה

וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב

עַל-הַבְּאֵר׃ וַשְּׁמַע פַּרְעֹה יֵת

פַּתְגָּמָא הַדִּין. וּבַעַא לְמַקְטֹל יֵת מֹשֶׁה.

וַעֲרַק מֹשֶׁה מִן קֶדֶם פַּרְעֹה וַיֵּתִיב

בְּאֶרְעָא דְּמִדְיָן וַיֵּתִיב עַל בִּירָא׃

וּלְכַתְּנֵן מִדְיָן שְׁבַע בָּנוֹת

וַתְּבָאנָה וַתְּדַלְּנָה וַתְּמַלְּאנָה

אֶת-הָרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן

אֲבִיהֶן׃ וּלְרַבָּא דְּמִדְיָן שְׁבַע בָּנִין.

וְאֵתְאָה וּדְלָאָה. וּמְלָאָה יֵת רְטִיָּא. לְאַשְׁקָאָה עֲנָא דְּאַבּוּהוֹן׃

וַיָּבִאוּ הָרְעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיִּשְׁעֶן

וַיִּשְׁקֵן אֶת-עֲאֲנָם׃ וְאֵתוּ רְעִיָּא וַטְרֹדוֹנִין. וַקַּם מֹשֶׁה וּפְרַקְנִין׃

וְאַשְׁקִי יֵת עֲנָהוֹן׃ וַתְּבָאנָה אֶל-רְעוּאֵל אֲבִיהֶן

וַיֹּאמֶר מִדּוּעַ מְהֵרָתֶן בָּא הַיּוֹם׃ וְאֵתְאָה. לְוֹת רְעוּאֵל

אַבּוּהוֹן. וַאֲמַר. מִדְיָן. אוֹחִיתִין לְמִיתִי יוֹמָא דִּין׃ וַיֵּשׁ וַתֵּאמְרֵן

אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ מִיַּד הָרְעִים וְגַם-דָּלָה דָּלָה

טו) וְלִמָּא סַמַּע פַּרְעֹן בְּהַדְיָא

אַלְכִּיבְר. טַלְבַּ אֵן יִקְתַּל מוֹסִי.

פַּהֲרַב מוֹסִי מִן בֵּין יְדִידָה. וְצֹאֵר

אַלִּי בְּלַד מִדְיָן וְגַלְס עַלִּי

אַלְבִּיר׃ טז) וְכֹאֵן לְאַמָּאם מִדְיָן

סַבַּע בְּנֹאֵת. פְּגֹאֵת וְדִלְאָת.

וּמְלֹאֵת אֶלְחִיאִין. לְתַסְקִי גִנָּם

אַבִּיהֶן׃ יז) פְּגֹאֵו אֶלְרַעֲוָה

וַטְרֹדוֹהֶן. פְּקֹאֵם מוֹסִי

וְאַגְרֵאֲתֶהֶן. וְסִקִּי גִנְמֶהֶן׃

יח) פְּלִמָּא גֹאֵת אֶלִּי רְעוּאֵל

אַבִּיהֶן. קֹאֵל מָא בְּאַלְפִן

אַסְרַעֲתֶן בְּאַלְמֹגִי אֱלִיוֹם׃

יט) פְּקֹאֵלָא לָהּ. רְגַל מִצְרִי.

כס"י

לְשׁוֹן יְשִׁיבָה, לְמַד מִיַּעֲקֹב שְׁנִדְוֹג לֹו
זוֹוֹגוּ עַל הַבְּאֵר׃ טו וּלְכַתְּנֵן מִדְיָן. רַב
שְׁבָהֶן וּפִירֶשׁ לֹו מִעֲבֹדָה זָרָה וְנִידוּהוּ
מֵאַצְלָם׃ אֶת הָרְהָטִים. אֶת בְּרֻכּוֹת מְרוּצַת
הַפִּיִם הַעֲשׂוּיֹת בְּאֶרֶץ׃ יז וַיִּגְרְשׁוּם. מִפְּנֵי
הַנְּדוּי׃

רְאוּיִים לְכָף׃ טו וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה. הֵם הַלְּשִׁינוּ
עַלִּיו׃ וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגֵּן אֶת מֹשֶׁה. מְסֵרוּ
לְקוֹסְטִינֵר לְהַרְגוֹ, וְלֹא שְׁלֹטָה בּוֹ הַחֲרַב, הוּא
שְׁאֲמַר מֹשֶׁה (יח ז) וַיִּצִּילָנִי מִחֲרַב פַּרְעֹה׃
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן. נִתְעַכַּב שֵׁם, כְּמוֹ
(כרסשית לו 6) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב׃ וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר.

תפסיד רס"ג

כִּלְצַנָּא מִן יְהוָה אֱלֹדֵעָאָה. וְאִיצִיא דְלֵא לְנָא מֵא. וְסָקִי אֲלֵגִינָם: (כ) קֵאל לְהֵן וְאִין הוּ. לִם תִּרְכַּתֵּן אֱלֹדְגֵל. אֲדַעוּה יֵאכֵל טְעֵאמָא: (כא) פִּלְמֵא אֲמַעֵן מוּסִי פִי אֱלִמְקָאָם עֵנֵד אֱלֹדְגֵל. זְווגָה בְּצַפּוּרָה אֲבַנְתָּה: (כב) פּוֹלְדֵת אֲבַנָּא. וְסַמָּאָה גְרִשׁוּם. לְאֵנָה קֵאל. צֵרֵת גְרִיבָא פִי בְלֵד גְרִיבָה: (כג) וְכַאֵן אִיצִיא פִי תֵלֵד אֱלֵאִיאָם אֱלִטְוִילָה. אֵן מֶלֶךְ מִצֵּר מֵאֵת. פִּתְנָהֵד בְּנֵי אִסְרָאִיל. מִן כִּדְמִתְהֵם אֲלַצְעָבָה וְצִרְכִיז. פְּצַעֵד

לָנוּ וַיִּשְׂקֵךְ אֶת־הַצֵּאֲנִי: וַאֲמָרָא. גּוּבְרָא מִצְרָאָה. שִׁיזְבְּנָא מִיָּדָא דְרַעִיא. וְאַף מִדְלָא דְלֵא לְנָא. וְאַשְׁקִי יְת עֵנָא: **ב** וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֹתָיו וְאִין לְמָה זֶה עֹזְבֹתֶן אֶת־הָאִישׁ קִרְיָאֵן לוֹ וַיֹּאכֵל לֶחֶם: וַאֲמַר לְבִנְתֵיהָ וְאֵן הוּא. לְמָא דְנָן שְׂבִקְתִּין יְת גּוּבְרָא. קִרְן לִיה וַיִּיכֹל לְחֵמָא: **כ** וַיֹּאֶל מֹשֶׁה לְשֵׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת־צַפּוּרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה: וְצַבִּי מֹשֶׁה לְמִתֵּב עִם גּוּבְרָא.

וַיְהִי יְת צַפּוּרָה בְּרִתִּיהָ לְמֹשֶׁה: **כב** וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גְרִשִׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה: וַיִּלְדֵת בֵּר. וְקֵרָא יְת שְׁמִיהָ גְרִשׁוּם. אֲרִי אָמַר. דְּיִיר הָוִיתִי בְּאַרְע נּוּכְרָאָה: **פ** וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל־הָאֱלֹהִים

פ טיילדינגיך בספרי תיטן

רס"ג

נִשְׁבַּע לוֹ שְׁלֵא יְזוּז מִמֶּדִּין כִּי אִם בְּרִשׁוֹתוֹ: **כג** וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. שְׁהִיָּה מֹשֶׁה גֵר בְּמִדְיָן, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַהֲצִרְכוּ יִשְׂרָאֵל לְתַשׁוּעָה. וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֵה יֹגִי (ג 6) וּבָאת תַּשׁוּעָה עַל יָדוֹ, וּלְכַף נִסְמְכוּ פְרִשְׁיֹת הַלְלוּ: וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. נִצְטַרַע וְהָיָה שׁוֹחֵט תִּינוּקוֹת יִשְׂרָאֵל וְרוֹחֵץ בְּדָמָם:

כ לְמָה זֶה עֹזְבֹתֶן. הַכִּיר בּוֹ שְׁהוּא מְזַרְעוֹ שְׁלִי־יַעֲקֹב, שְׁהַפִּיִם עוֹלִיִם לְקִרְאָתוֹ: וַיֹּאכֵל לֶחֶם. שְׁמָא יִשָּׂא אַחַת מִכֶּם, כְּמָה דְאֵת אָמַר (כַּרְשִׁית לט ו) כִּי אִם הַלְחָם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל: **כ** וַיֹּאֶל. כְּתַרְגוּמוֹ. וְדוּמָה לוֹ (סוֹפְטִים יט ו) הוּאֵל נָא וְלִין, (יְכוֹשֵׁע ז ז) וְלוֹ הוּאֵלְנוּ, (כַּרְשִׁית יח כז) הוּאֵלְתִי לְדָבָר, וּמְדַרְשׁוֹ לְשׁוֹן אֱלֹהֵי

תפסיר רס"ג

מִן־הַעֲבֹדָה: וְהָיָה בְיוֹמֶיָא סְגִיָאִיא
הָאֲנוּן. וּמִית מִלְכָּא דְמִצְרַיִם. וְאֵתְאֲנַחוּ
בְנֵי יִשְׂרָאֵל. מִן פּוֹלְחָנָא דְהָיָה קָשִׁי
עֲלֵיהוֹן וּזְעִיקוּ. וּסְלִיקַת קְבִילַתְהוֹן. לְקֹדֶם
וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים
אֶת־נַאֲקַתְם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים
אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם
אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב: וּשְׁמִיעַ
קֹדֶם יי ית קְבִילַתְהוֹן. וּדְכִיר יי ית קִימִיָּהּ.

תג'וותהם. אלי' אללה מן
אלכ'דמה: כד) פסמע אללה
שהיקהם. וד'כר עהדה. אלדי
מע אברהים ויצחק ויעקוב:
כה) פנצ'ר אללה להם ורחמיהם:
ג א) וכאן מוסי. ירעא ג'נם
יתרו חמוה אמאם מדין.
פסאקהא אלי' טרף אלבר'ייה.
חתא גא אלי' גבל אללה אלי'
חריב: ב) פתגלא לה מלך
אללה. בצ'רים נאר מן וסט

דְעַם אַבְרָהָם דְעַם יִצְחָק וּדְעַם יַעֲקֹב: כִּהֵּן וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים: וּגְלִי קֹדֶם יי שְׁעִבּוּדָא

דבני ישראל. ואמר במימריה למפרקהון יי: **ס** רביעי' בספרי תיטן

וּמִשָּׁה הָיָה רָעָה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֲתָנּוּ
כִּהֵּן מִדִּין וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר הַמְּדַבֵּר וַיָּבֵא
אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֲרָבָה: וּמִשָּׁה. הָיָה רָעִי. ית ענא. ד'יתרו
חמוהי רבא דמדין. ודבר ית ענא לאתר שפר רעיא למדברא. ואתא.
ל'טורא דאתגלי עלוהי יקרא די' לחורב: **ב וַיֵּרָא מִלְּאֲךָ יְהוָה**
אֵלָיו בְּלִבַּת־אִשׁ מֵתוֹךְ הַסִּנֵּה וַיֵּרָא וְהִנֵּה

כד נאקתם. צעקתם. וכן (איוז כד יז) מעיר
מתים ונאקו: את בריתו את אברהם. עם
אברהם: ככ וידע אלהים. נתן עליהם לב
ולא העלים עיניו:
א 6 אחר המדבר. להתרחק מן הגזל שלא
ירעו בשדות אחרים: אל הר האלהים. על
שם העתיד: בלבת אש. בשלהבת אש
לבו שלאש, כמו (דכייס ד יב) לב השמים,

זולק הדקדוק: וישמע אלהים וכו' את אברהם את יצחק ואת יעקב. הטפחא בתיבת
יצחק בכל התיגאן המדוקדקות, לחבר יצחק סוד הפחד אליו:

תפסיד דס"ג

אלסנא. פראי אלסנא משתעל
באלנאר. והו לים יחתרק:
ג) פקאל מוסי. אמיל אלנאן
ואנצ'ר. הדיא אלמנצ'ר
אלעגיב. מא באל אלסנא לם
יחתרק: ד) פעלם אללה אנה קד
מאל לינצ'ר. פנאדאה מן
אלסנא וקאל. יא מוסי יא
מוסי. קאל לביד: ה) קאל לא
תתקדם אלי ההנא. אנזע
נעליד ען רגליד פאן אלמוצ'ע.
אלדי אנת ואקף עליה מקודם:
ו) תם קאל. אנא אלאה אביד.

הַסֵּנֶה בְּעַר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה
אֵינָנוּ אֹכְלִים: וְאֵתְגַלִּי. מִלְּאֲכָא דִּי
לִיָּה. בְּשִׁלְהוּבִית אִישְׁתָּא מְגוּ אֲסֵנָא.
וְחִזָּא. וְהָא אֲסֵנָא בְּעַר בְּאִישְׁתָּא. וְאֲסֵנָא
לִיתוּהִי מִתְאֲכִיל: ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶסְרֶה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־
הַמְּרֹאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ
לֹא־יִבְעַר הַסֵּנֶה: וַאֲמַר מֹשֶׁה.
אֶתְפְּנִי כְּעֵן וְאֲחֹזִי. יֵת חִזּוּנָא רַבָּא דִּדִּין.
מָא דִּין לָא מִתּוֹקֵד אֲסֵנָא: ד) וַיֵּרָא

יְהוָה כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ
הַסֵּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הַנְּנִי: וְחִזָּא יי ארי
אתפני למחזי. וקרא ליה יי מגו אסנא. ואמר. משה משה ואמר האנא:
ה) וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הָלֶם שֶׁל־נְעֻלֶיךָ מֵעַל
רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו
אֲדַמַּת־קֹדֶשׁ הוּא: וַאֲמַר לָא תִקְרַב הֶלְכָא. שְׂרִי סִינְךָ מֵעַל
רַגְלֶךָ. אַרִי אַתְרָא. דְּאֵת קָאִים עֲלוּהִי. אַתְר קֹדִישׁ הוּא:
ו) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהִי אֲבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם

כס"י

אשר לקח משם (בראשית ג כג): ג אסרה
נא. אסורה מכאן להתקרב שם: כ של.
שלוף והוציא כמו (דברים יט ט) ונשל
הברזל, (דברים כח ט) כי ישל ויתר:
אדמת קדש הוא. המקום:

(שמואל ב יח יז) בלב האלה, ואל תתמה על
התי"ו, שיש לנו פיוצא בו (יחזקאל טו ט) מה
אמלה לבתך: מתוך הסנה. ולא אילן אחר.
משום עמו אנכי בצרה (ספלים נא טו):
אפל. נאכל, כמו (דברים כח ג) לא עבד בה,

תפסיר רס"ג

אלהא אברהים. יצחק. ויעקוב.
 פסתר מוסי וגהה. אד' כ"אף.
 אן ינצ'ר אלי' נור אלהה:
 ז) וקאל. קד נצ'רת לצ'עף קומי
 אלד'י במצר. וסמעת
 צראכ'הם מן קבל גלאוזהתהם.
 ועלמת באוגאעהם: ח) פתגלית.
 לאכ'לצהם מן יד אלמצריון.
 ואצעדהם מן ד'אלד' אלבלד.
 אלי' בלד גייד ואסע. בלד יפיץ
 אללבן ואלעסל. אלי' מוציע
 אלפנעאנין ואלחתיין.
 ואלאמוריין ואלפרזיין.
 ואלחויין ואל'יבוסייין: ט) ואלאן.
 הוד'י צראד' בני אסראיל קד

אלהי יצחק ואלהי יעקב
 ויסתר משה פניו כי ירא
 מהביט אל-האלהים: ואמר.
 אנא אלהא דאבוד. אלהיה דאברהם.
 אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב. וכבשנון
 משה לאפוהי. ארי דחיל. מלאסתפלא
 בצית יקרא די: ויאמר יהוה
 ראה ראיתי את-עני עמי
 אשר במצרים ואת-
 צעקתם שמעתי מפני
 נגשיו כי ידעתי את-

מכאביו: ואמר יי. מגלא גלי קדמי. שעבוד עמי דבמצרים. וית
 קבילתהון שמיע קדמי מן קדם מפלחיהון. ארי גלי קדמי כיביהון:
 ווארד להצילו | מיד מצרים ולהעלותו מן-
 הארץ ההוא אל-ארץ טובה ורחבה אל-ארץ
 זבת חלב ודבש אל-מקום הפנעני והחתי
 והאמרי והפרזי והחוי והיבוסאי: ואתגליתני.
 לשיזבותהון מידא דמצראי. ולאסקותהון מן ארעא ההיא. לארע
 טבא ופתיא. לארע. עבדא חלב ודבש. לאתר פנענאי וחתאי.
 ואמוראי ופרזאי. וחואי ויבוסאי: ועתה הנה צעקת

ז כי ידעתי את מכאביו. כמו (לעיל 3 כה) עיני ולא אטום את אוני מצעקתם: להתבונן ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי

תפסיד דס"ג

וצל. אלוי. וראית אלצ'גט.
אלדי אלמצריון צאג'טוהם:
(ז) פתעאל אלען אבעתי בך
אלוי פרעון. ואכרג קומי בני
אסראיל מן מצר: יא) קאל
מוסי בין ידי אללה. מן אנא.
חתא אמצי אלי פרעון.
ואכרג בני אסראיל מן מצר:
(יב) קאל אנא אכון מעד.
ותדיה לך איה. באני בעתית

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי
וְגַם־רָאִיתִי אֶת־הַלַּחַץ
אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים
אֹתָם: וּכְעַן הָאֵל קִבִּילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עֲלֵת לְקַדְמִי. וְאֵף גָּלִי קְדָמִי דוּחָקָא.
דְּמִצְרָאִי דְחָקִין לְהוּן: **וְעַתָּה**
לֵךְ וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל־פַּרְעֹה

וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וּכְעַן
אֵיתָא. וְאֶשְׁלַחְנֶךָ לֹת פַּרְעֹה. וְאֶפִּיקָ יָת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:
**וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִי
אֵלֶךְ אֶל־פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם:** וְאָמַר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ. מִן אֲנָא. אָרִי אֵיזִיל לֹת פַּרְעֹה.
וְאָרִי אֶפִּיקָ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: **וַיֹּאמֶר כִּי־אֱהִיָּהּ
עִמָּךְ וְזֶה־לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ
בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן**

— כ"ט —

משלי, כי אהיה עמך, וזה המראה אשר
ראית בסנה לך האות כי אנכי שלחתיך,
וכדאי אני להציל כאשר ראית הסנה עושה
שליחותי ואיננו אכל, כך תלך בשליחותי
ואינך נזוק. ושאלת מה זכות יש לישראל
שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה
זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר
הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים.
דבר אחר כי אהיה עמך וזה שתצליח
בשליחותך לך האות על הבטחה אחרת

ועתה לכה ואשלחך אל פרעה. ואם
תאמר מה תועיל, והוצא את עמי יועילו
דבריה ותוציאם משם: יא מי אנכי. מה אני
חשוב לדבר עם המלכים: וכי אוציא את
בני ישראל. ואף אם חשוב אני מה זכו
ישראל שתעשה להם גם ואוציאם ממצרים
יב ויאמר כי אהיה עמך. השיבו על ראשון
ראשון ועל אחרון אחרון, שאמרת מי אנכי
כי אלך אל פרעה, לא שלך היא, כי אם

תפסיר רס"ג

אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הַהָר

הַזֶּה: וַאֲמַר אָרִי יְהִי מִימְרֵי בְּסַעֲדֶךָ.

וְדִין לְךָ אֶתְּאֵ. אָרִי אֲנִי שְׁלַחְתָּךְ.

בְּאַפְקוֹתֶיךָ יָת עֲמָא מִמְצָרִים. תִּפְלַחוּן

קִדְם יי: עַל טוֹרָא הַדִּין: וַיֹּאמֶר

מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה

אֲנֹכִי בֹא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאִמְרַתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי

אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם

וְאִמְרוּ־לִי מַה־שְּׁמוֹ מַה אֵמַר אֲלֵהֶם: וַאֲמַר מֹשֶׁה

קִדְם יי: הֵא אֲנִי אֶתִּי לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַאֲמַר לְהוֹן. אֱלֹהֵא דְאַבְהַתְּכוֹן

שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן. וַיִּמְרוּן לִי מִן שְׁמִיָּהּ. מָא אִימַר לְהוֹן: וַיֹּאמֶר

אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר

כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם:

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה. אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. וַאֲמַר. כִּדְנִן תִּימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן: וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה

כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי

בְּךָ. אֲדִיא אֲכִירְגַת אֱלֹקִים מִן
מִצְרַיִם. אֲעַבְדוּ אֱלֹהִים. עָלֵי תִדִיא
אֱלֹהִים: יג) קֹאֵל מוֹסִי בֵּין יְדֵי
אֱלֹהִים. הָאֲנִי צִאִיר אֵלֵי בְנֵי
אִסְרָאֵיל. וְאֶקוּל לָהֶם. אֱלֹהֵא
אֲבֹאִיאֲכֶם בְּעֵתֵנִי אֵלֵיכֶם. פֶּאן
סֵאלוֹנִי מָא אֲסַמְחָה. מַה אֶקוּל
לָהֶם: יד) קֹאֵל לָהֶם. אֱלֹהֵי
אֱלֹדִי לֹא יוֹזֵל. תִּים קֹאֵל. כִּדִיא
קֹל לְבְנֵי אִסְרָאֵיל. אֱלֹהֵי
בְּעֵתֵנִי אֵלֵיכֶם: טו) וְקֹאֵל לָהֶם
אִיצִיא. כִּדִיא קֹל לְבְנֵי אִסְרָאֵיל.

— כ"ט —

תְּרַבָּה מִפִּירוֹת וְאֲנִי אֲבָרַךְ הַסְּפִיחִים:
י אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. אֶהְיֶה עִמָּם בְּצִרָה זו
אֲשֶׁר אֶהְיֶה עִמָּם בְּשַׁעֲבוֹד שְׂאֵר מַלְכֵי־זו.
אֲמַר לְפָנָיו רְבוּנוֹ שְׁלַעוּלָם, מַה אֲנִי מִזְכִּיר
לָהֶם צִרָה אַחֲרַת דַּיִם בְּצִרָה זו. אֲמַר לוֹ יִפְּהָ
אֲמַרְתָּ, כֹּה תֹאמַר וְגו':

שְׂאֵנִי מִבְּטִיחָךְ, שְׁכִשְׁתוּצִיאִם מִמְצָרִים
תִּעֲבְדוּן אוֹתִי עַל הַהָר הַזֶּה, שְׁתִּקְבְּלוּ
הַתּוֹרָה עָלֵינוּ וְהִיא הַזְּכוּת הַעוֹמֶדֶת לְיִשְׂרָאֵל.
וְדוּגְמַת לְשׁוֹן זֶה מְצִינּוּ (ישעיכ לז ט) וְזֶה לָךְ
הָאוֹת אֲכוּל הַשְּׁנָה סְפִיחַ וְגו', מִפְּלֵת סְנַחְרִיב
תִּהְיֶה לָךְ אוֹת עַל הַבְּטָחָה אַחֲרַת שְׂאֲרֻצְכֶם

תפסיד דס"ג

אללה אלאה אבאיכם. אלאה אברהים. אלאה יצחק ואלאה יעקב בעתני אליכם. הדיא אסמי אלי אלדהר. והדיא דכרי אלי גיל ואגואל: טז) אמין ואגמע שיוך בני אסראיל. וקל להם. אללה אלאה אבאיכם תגלא לי. אלאה אברהים. יצחק ויעקוב קאילא. קד דכרתכם. ומא צנע בכם במצר: יז) פקלת. אצעדכם מן עדאב אלמצריון.

אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב
שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה-שְׁמִי
לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר:
וְאָמַר עוֹד יי לְמֹשֶׁה. פִּדְנָן תִּימַר לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל. יי אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם. אֱלֹהֵיהּ
דְאַבְרָהָם. אֱלֹהֵיהּ דְיִצְחָק. וְאֱלֹהֵיהּ
דְיַעֲקֹב שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן. דִּין שְׁמִי
לְעֹלָם. וְדִין דְּוֹכְרֵי לְכָל דָּר וְדָר:

לְדָר: (חמישי) ספרי תימן

וְאָסַפְתָּ אֶת-זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם
יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם
וְאֶת-הָעֲשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרַיִם: אִיזִיל וְתַכְנוּשׁ יַת סְבִי
יִשְׂרָאֵל. וְתִימַר לְהוֹן יי. אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם אֶתְגְּלִי לִי. אֱלֹהֵיהּ
דְאַבְרָהָם. יִצְחָק וְיַעֲקֹב לְמִימַר. מְדַכְר דְּכִירְנָא יִתְכוֹן. וְיַת דְּאֶתְעֵבִיד
לְכוֹן בְּמִצְרַיִם: וְאָמַר אֶעֱלֶה אֶתְכֶם מֵעֵנִי מִצְרַיִם
אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי
וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל-אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ:
וְאָמַרְתִּי. אֲסִיק יִתְכוֹן מִשְׁעֶבֶד מִצְרַאִי. לְאֶרֶע פְּנַעֲנָאִי וְחַתָּאִי.

רש"י

טו זה שמי לעולם. חסר וי"ו, לומר העלימהו, שלא יקרא בכתבו: וזה זכרי. לפירו היאך נקרא, וכן דוד הוא אומר (תהלים קלכ יג) ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור: טז את זקני ישראל. מיוחדים לשיבה. ואם תאמר זקנים סתם, היאך אפשר לו לאסוף

תפסיר רס"ג

אלוי מוציע אלפנעאניין
 ואלחתיין. ואלאמורין
 ואלפרזיין. ואלחויין ואליוסין.
 אלוי בלד יפיץ לבנא ועסלא:
 (יח) פאדיא קבלו מנד.
 אדכל אנת ושיוד בני אסראיל
 אלוי מלך מצר. וקולו לה.
 אלה אלאה אלעבראניין
 ואפאנא אמרה. פאלאן. נסיר
 מסאפה תלאתה איאם פי
 אלבר. ונדבח ללה רבנא:
 (יט) ואנא אעלם. אן מלך
 מצר לא ידעכם אן תמצו.
 ולא ביד ואחדה שדידה:

ואמוראי ופרזאי. וחואי ויבוסאי. לארע.
 עבדא חלב ודבש: ^{יח} ושמעו
 לקלך ובאת אתה וזקני
 ישראל אל-מלך מצרים
 ואמרתם אליו יהוה אלהי
 העבריים נקרה עלינו
 ועתה נלכה-נא ^{יח} דרך
 שלשת ימים במדבר
 ונזבחה ליהוה אלהינו:
 ויקבלון מנד. ותיטי את וסבי
 ישראל לות מלכא דמצרים. ותימרון ליה יי. אלהא דיהודאי אתקרי
 עלנא. וכען. ניזיל פען. מהלך תלתא יומין במדברא. ונדבח קדם יי
 אלהנא: ^{יט} ואני ידעתי כי לא-יתן אתכם מלך
 מצרים להלך ולא ביד חזקה: וקדמי גלי. ארי. לא
 ישבוק יתכון. מלכא דמצרים למיזל. ולא מן קדם דחיליה תקיף:

כס"י

וקנים של-ששים רבוא: יח ושמעו לקלך. מאליהם, מפיון שתאמר להם לשון זה ושמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בגדם מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים. יעקב אמר (בראשית נ כג) ואלהים פקד יפקד אתכם. יוסף אמר להם (בראשית נ כה) פקד יפקד אלהים אתכם: ואלהי העבריים. יו"ד יתירה רמו לעשר מפות: נקרה עלינו. לשון מקרה וכן (צמדכ כג ז) ויקר אלהים. (סס טו) ואנכי אקרה בך, אהא נקרה מאתו

הלום: יט לא יתן אתכם מלך מצרים להלך. אם אין אני מראה לו ידי החזקה בלומר כל עוד שאין אני מודיעו ידי החזקה לא יתן אתכם להלך: לא יתן. לא ישבוק כמו (בראשית כו) על פן לא נתתיה, ולא נתנו אלהים להרע עמדי, וכלן לשון נתינה הם. ויש מפרשים ולא ביד חזקה ולא בשביל שידו חזקה, כי מאז אשלח את ידי והפיתי את מצרים וגוי, ומתרגמין אותו ולא מן קדם דחיליה תקיף, משמו של-רבי יעקב ברבי

תפסיד דס"ג

(כ) פִּאֲבַעַת' בְּגַמִּיעַ אֶפְאֲתִי
וְאֶצְרִיב אֶלְמִצְרִיּוֹן. בְּאֶעֱגוּבֵאֲתִי.
אֶלְדִּי אֶצְנַעְהָא פִּי מָא בִּינְהֶם
וּבַעַד דִּיאֶלְךָ יִטְלַקְכֶם:
(כא) וְאֶעֱטִי אֶלְקוּם חֲצִיאָא עֲנַד
אֶלְמִצְרִיּוֹן. פִּאֲדִיא מְצִיִּתֶם. לֹא
תִמְצִיִּן פְּרַגִּיא: (כב) בַּל תִּסְתַּוְּהַב
אֶלְאֶמְרָאָה מִן מְסַאֲכַנְתָּהָא
וּמִן גְּאֶרְתָּהָא. אֲנִיָּה פְּצִיָּה.
וְאֲנִיָּה דִּיהַב וְתִיאָבָא.
וְתִצִּירוּהָא עֲלֵי בְּנִיכֶם
וּבְנֵאֲתֶכֶם. וְתִנְתְּסוּן אֶלְמִצְרִיּוֹן:

וּשְׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי וְהִכִּיתִי
אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל נִפְלְאוֹתַי
אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה בְּקִרְבּוֹ
וְאַחֲרֵי־כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם:
וְאִשְׁלַח יָת מַחַת גְּבוּרְתִּי וְאִמְחִי יָת
מִצְרָאִי. בְּכָל פְּרִישְׁתִּי. דִּיאַעְבִּיד בִּינִיהוּן.
וּבְתַר כֵּן יִשְׁלַח יְתִכּוּן: כֹּא וְנִתַּתִּי
אֶת־חַן הָעַם־הַזֶּה בְּעֵינֵי
מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי תֵלְכוּן לֹא

תֵּלְכוּן רִיקָם: וְאֶתִּין. יָת עֲמָא הָדִין לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי מִצְרָאִי. וְהִי
אַרִי תִהְכוּן. לֹא תִהְכוּן רִיקָנִין: כֹּב וְשִׂאֲלָה אִשָּׁה
מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב
וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתֶם עַל־בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם
וְנִצַּלְתֶם אֶת־מִצְרַיִם: וְתִשְׂאֵל אֶתְתָּא מִשִּׁיבְבַתָּה

כ"ג

(דברים כח סג) וְנִסְחַתֶּם מִן הָאֲדָמָה, (ויקרא כו כה)
וְנִתְתֶם בְּיַד אוֹיֵב, (שם י) וְנִגְפְתֶם לְפָנֵי
אוֹיְבֵיכֶם, (יחזקאל כג כא) וְנִתְכַתֶּם בְּתוֹכָהּ,
(ירמיה ז י) וְאֶמְרַתֶם נִצַּלְנוּ לְשׁוֹן נִפְעַלְנוּ. וְכָל
נוֹרָן שְׂהִיא בָּאָה בְּתִיבָה לְפָרְקִים וְנוֹפְלַת
מִמֶּנָּה, כְּנוֹרָן שְׂלִי־נוֹגַף, נוֹשָׂא, נוֹתָן, נוֹשָׂף,
כְּשְׂהִיא מִדְּבַרְת לְשׁוֹן וּפְעַלְתֶם תִּנְקַד בְּשׁוֹן־א
בְּחֻטָּף, כְּגוֹן (זכריה יט) וְנִשְׂאֲתֶם אֶת
אֲבִיכֶם, (זכריה לז כט) וְנִתְתֶם לָהֶם אֶת אֲרִץ
הַגִּלְעָד, (זכריה י"ז יא) וְנִמְלַתֶם אֶת בְּשַׂר

מִנְחָם נֶאֱמָר לִי: כֹּז וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ. מֵאוֹתָהּ
שְׂהִיא גְרָה אֶתָּה בְּבִית: וְנִצַּלְתֶם. כְּתַרְגוּמוֹ
וְתַרְוִקְנוֹן. וְכֵן (שמות יז לו) וְנִצַּלְוּ אֶת מִצְרַיִם,
(שמות לג ו) וְיִתְנַצַּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵיכֶם,
וְהִנּוּן בּוֹ יִסוּד. וּמִנְחָם הִבְרּוּ בְּמִחְבְּרַת צַדִּיקִי
עִם (זכריה יט ט) וְנִצַּל אֱלֹהִים אֶת מִקְנֵה
אֲבִיכֶם, (שם טז) אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאֲבִינּוּ.
וְלֹא יִאֲמְנוּ דְבָרֵינוּ, כִּי אִם לֹא הִיְתָה הִנּוּן
יִסוּד וְהִיא נִקְוָדָה בְּחִירִיק, לֹא תִהְיֶה מִשְׁמֶשֶׁת
בְּלִשׁוֹן וּפְעַלְתֶם אֲלֹא בְּלִשׁוֹן וְנִפְעַלְתֶם, כְּמוֹ

זֶלֶק הַדִּקְדוּק: כֹּא וְנִתַּתִּי אֶת חַן הָעַם־הַזֶּה. כֹּא כִּי תִיבַת הָעַם מִלְעִיל:

תפסיר רס"ג

ומקריבת ביתה. מנין דכסף. ומנין דדהב
 ולבושין. ותשוון. על פניכון ועל בנתכון.
 ותרוקנון ית מצרים: ד * ויען
 משה ויאמר והן לא-
 יאמינו לי ולא ישמעו
 בקלי כי יאמרו לא-נראה
 אליך יהוה: ואתיב משה ואמר.
 והא לא יהימנון לי. ולא יקבלון מני.
 ארי ימרון. לא אתגלי לך יי: ב ויאמר אליו יהוה (כ' מזה)
 מה-זה בידך ויאמר מטה: ואמר ליה. יי מא דין בידך.
 ואמר חוטרא: ג ויאמר השליכהו ארצה וישלכהו
 ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו: ואמר רמוהי
 לארעא. ורמיה לארעא והוה לחויא. וערק משה מן קדמוהי:
 ד ויאמר יהוה אל-משה שלח ידך ואחז
 בזנבו וישלח ידו ויחזק-בו ויהי למטה בכפו:

— כס"י —

ערלתכם. לכן אני אומר שזאת הנקודה
 בחיר"ק מן היסוד היא. ויסוד שם דבר נצול.
 והוא מן הלשונות הכבדים. כמו דבור, כפור,
 למוד, כשידבר בלשון ופעלתם ינקד
 בחיר"ק, כמו (זמדנר כ ט) ודברתם אל הסלע.
 (יחזקאל מכ כ) וכפרתם את הבית, (דברים יא יט)
 ולפדתם אתם את בניכם:
 ד ז מזה בידך. לקף נכתב תיבה אחת,
 לדרוש מזה שבידך אתה תיב ללקות.

שמון המור (ז מה-זה. יש להפריד בקריאה בין הדבקים דלא לישתמע מזה.

תפסיד רס"ג

ואמסכה. פצאר עצאא פי ידה: (ה) לְכִי יוֹמְנוּן. אַן קֹד תַּגְלֵא לְךָ. אֱלֹהִי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם. אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב: (ו) וְקֵאל לֵה אִיצִיא. אֲדַכֵּל יָדְךָ אֱלֹהֵי כְפֹךְ. פֶּאֲדִכְלֵהָ. תִּים אֲכִירְגֵהָ. פֶּאֲדִיא בְהָא בִּיצִיא כֹּאֲלֵת־לֵג: (ז) פֶּקֵאל. אֲרַדֵּד יָדְךָ אֱלֹהֵי כְפֹךְ. פֶּאֲרַדֵּדֵהָ. תִּים אֲכִירְגֵהָ. וְקֹד עֲאֲדֵת כְּסֵאִיר בְּדֵנָה: (ח) פֶּאֵן לִם יוֹמְנוּן בְּךָ.

ואמר יי למשה. אושיט ידך. ואוחד בדנפיה. ואושיט ידיה ואתקיף ביה. והוה לחוטרא בידיה: **למען יאמינו כי נראה אליך יהוה אלהי אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב:** בדיל דיהימנון. ארי אתגלי לך. יי אלהא דאבהתהון. אלהיה דאברהם. אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב:

ויאמר יהוה לו עוד הבא-נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת בשלג: ואמר יי ליה עוד. אעיל כען ידך בעטפך. ואעיל ידיה בעטפיה. ואפקה. והא ידיה חורא בתלגא: **ויאמר השב ידך אל-חיקך וישב ידו אל-חיקו ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו:** ואמר. אתיב ידך לעטפך. ואתיב ידיה לעטפיה. ואפקה מעטפיה. והא תבת הות כבשריה: **והיה אם-לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האת הראשון והאמינו לקל האת האחרון:**

— רס"ג —

שמדה טובה ממחרת לבא ממדת פרענות. שהרי בראשונה לא נאמר מחיקו: **והאמינו לקל האת האחרון.** משתאמר להם בשבילכם לקיתי על שספרתי עליכם לשון הרע יאמינו לך. שכבר למדו בכך שהמוזדגין להרע להם לוקים בנגעים. כגון

אחזקה הוא: **ומצרעת בשלג.** דרך צרעת להיות לבנה (ויקרא יג ז) ואם בהרת לבנה היא. אף באות זה רמו שלשון הרע ספר באמרו (פסוק ט) לא יאמינו לי. לפיכך הלקחו בצרעת. כמו שלקחה מרים על לשון הרע: **ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו.** מכאן

תפסיר רס"ג

ולא יקבלון אלאיה אלאולי.
 פיומנון באלאיה אלת'אניה:
 ט) פאן לם יומנון בהאתין
 אלאיתין. ולם יקבלון מנד.
 פכ'ד' מן מא אלגיל. ואצבבה
 עלי אליבאס. פאנה ינקלב.
 ויציר דמא פי אליבאס:
 ז) פקאל מוסי' לרבה יא רבי.
 לים אנא דיו גטק. מן אמס
 ומא קבלה. ולא מן חין
 כ'אטבת עבדך. אני תקיל

ויהי אם לא יהימנון לך. ולא יקבלון.
 לקל אתא קדמא. ויהימנון. לקל אתא
 בתראה: **והיה אם לא**
יאמינו גם לשני האתות
האלה ולא ישמעון לקלך
ולקחת ממימי היאר
ושפכת היבשה והיו הפים
אשר תקח מן-היאר והיו

לדם ביבשת: ויהי. אם לא יהימנון. אף לתרין אתיא האלין.
 ולא יקבלון מנד. ותסב ממיא דבנהרא. ותשפוך ליבשתא. ויהון מיא
 דתסב מן נהרא. ויהון לדמא ביבשתא: **ויאמר משה אל-**
יהוה בי אדני לא איש דברים אנכי גם
מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל-עבדך
כי כבד-פה וכבד לשון אנכי: ואמר משה קדם יי
 בבועו יי. לא גבר דמלול אנא. אף מאתמלי אף מדקמוהי. אף.

— כס"י —

דברך הרי שלשה, ושלשה גמין רבויין הם,
 הרי ששה, והוא היה עומד ביום השביעי
 כשאמר לו זאת עוד (לכלן פסוק יג) שלח נא
 ביד תשלח, עד שחרה בו וקבל עליו. וכל זה,
 שלא היה רוצה לטל גדלה על אהרן אחיו
 שהיה גדול המנו ונביא היה, שנאמר (שמואל
 6 3 כז) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם
 במצרים, הוא אהרן. וכן ביחזקאל (כ ט)
 ואנדע להם בארץ מצרים וגוי, (סס ז) ואמר
 אליהם איש שקוצי עיניו השליכו, ואותה
 נבואה לאהרן נאמרה: **כבד פה**. בכבודות

פרעה ואבימלך בשביל שרה: ט ולקחת
ממימי היאור. רמו להם שבמכה ראשונה
 נפרע מאלהותם: **והיו הפים וגוי**. והיו והיו
 שתי פעמים. נראה בעיני אלו נאמר והיו
 הפים אשר תקח מן היאור לדם ביבשת,
 שומע אני שבידו הם נהפכים לדם ואף
 כשירדו לארץ יהיו בהיותן אבל עכשיו
 מלמדנו שלא יהיו דם עד שיהיו ביבשת:
י גם מתמול וגוי. למדנו שכל שבועה ימים
 היה הקדוש ברוף הוא מפתה את משה
 בסנה לילך בשליחותו מתמול שלשום מאז

תפסיד רס"ג

אלפם ואלסאן גמיעא: יא) קאל
אללה לה. מן כילק נטק
לאלאנסאן. או מן יכילק
אלאכ'רס. או אלאצם. או
אלבציר או אלאעמא. אליס
אנא אללה: יב) ואלאן אמין
ואנא אכון מע קולך. ואדלך
עלי' מא תתפלם בה: יג) קאל
יא רבני אבעת' במן אנת
באעת'ה: יד) פאשת'ד וגד (נ"א:
ג'צ'ב) אללה עליה. וקאל אליס
הרון אכיד אלליואני. אנא

מעדן דמלילתא עם עבדך. ארי יקיר
ממלל. ועמיק לישן אנא: **וַיֹּאמֶר**
יְהוָה אֵלָיו מִי שֵׁם פֶּה
לְאָדָם אוּ מִי־יְשׁוּם אֱלִים
אוּ חֹרֶשׁ אוּ פִקֵּחַ אוּ עוֹר
הֲלֹא אֲנֹכִי יְהוָה: וַאֲמַר יי' לֵיה.
מן שוי פומא לאנשא. או מן שוי אלמא.
או חרשא. או פתיחא או עוירא. הלא
אנא יי': **וַעֲתָה לךְ וְאֲנֹכִי**

אֵהְיֶה עִם־פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבָּר: וכען איזיל.
ומימרי יהא עם פומך. ואלפנך דתמליל: **וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי**
שְׁלַח־נָא בְיַד־תְּשַׁלַּח: ואמר בבעו יי'. שלח בען ביד מן
דכשר למשלח: **וַיַּחַר־אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא**
אֶהְרֶן אָחִיךָ הַלֵּוִי יִדְעָתִי כִּי־דִבֶּר יִדְבָּר הוּא

— רס"י —

והוא אהרן. דבר אחר ביד אחר שתתקנה
לשלוח. שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות
גואלם לעתיד. יש לה שלוחים הרבה:
יד ויחר אף. ר' יהושע בן קרחה אומר כל
חרון אף שבתורה נאמר בו רושם, וזה לא
נאמר בו רושם, ולא מצינו שבא עונש על
ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסי אף בזה
נאמר בו רושם, הלא אהרן אחיך הלווי
שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה

אני מדבר. ובלשון לנו כלל"א: יא מי שם פה וגו'.
מי למדך לדבר כשהיית גדון לפני פרעה על
המצרי: או מי ישום אלים. מי עשה פרעה
אלים שלא נתאמן במצות הריגתך, ואת
משרתי חרשים, שלא שמעו בצוותו עליך,
ולאספקלטורין ההורגים מי עשאם עוררים,
שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת:
הלא אנכי. ששמי ה' עשיתי כל זאת:
יג ביד תשלח. ביד מי שאתה רגיל לשלוח.

זולק הדקדוק: יא מי שם פה. צריך הקורא להטעים השופר בשי"ן להרחיב הקמץ, שלא
להחליפו במקף:

תפסיר רס"ג

וְגַם הִנֵּה-הוּא יֵצֵא

לְקַרְאֲתֶךָ וְרֵאָה וְשָׂמַח

בְּלִבּוֹ: וּתְקִיף רוּגְזָא דִּי בְּמִשָּׁה. וְאָמַר

הֲלֹא אֲהַרְזָן אַחֲוֶךָ לִיּוֹאֵה. גְּלִי קְדָמִי. אָרִי

מִלְּלָא יִמְלִיל הוּא. וְאָף הָא הוּא נִפְיִק

לְקַדְמוֹתְךָ. וְיַחְזִינְךָ וְיַחְדִּי בְּלִבִּיה: יז

וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׂמַח אֶת-

הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאַנְכִי אֶהְיֶה

עִם-פִּיךָ וְעִם-פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר

תַּעֲשׂוּן: וּתְמַלִּיל עִמִּיה. וּתְשׂוּי יָת פְּתַגְמִיָּא בְּפּוּמִיָּה. וּמִימְרִי יְהִי

עִם פּוּמְךָ וְעִם פּוּמִיָּה. וְאֵלֶיךָ יִתְכוּן. יָת דְּתַעְבְּדוּן: יח וְדַבַּר-הוּא

לְךָ אֶל-הָעַם וְהִיָּה הוּא יְהִיָּה-לְךָ לְפִה וְאַתָּה

תְּהִיָּה-לוֹ לְאֱלֹהִים: וּיִמְלִיל הוּא לְךָ עִם עַמָּא. וְיְהִי הוּא יְהִי

לְךָ לְמַתוּרְגָּמָן. וְאַתָּה תְּהִי לִיָּה לְרַב: יט וְאַתָּה הַמַּטָּה הַזֹּה

תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-בּוֹ אֶת-הָאֲתָת:

וְיָת חוּטְרָא הַדִּין תִּסַּב בְּיָדְךָ. דְּתַעְבִּיד בִּיָּה יָת אֲתִיָּא: כ

• כס"י •

שאתה עולה לגדלה. ומשם וכה אהרן לעדי
החשן הנתון על הלב: טו ודבר הוא לך.
בשבילך ידבר אל העם וזה יוכיח על כל לך
ולי ולו ולכם ולכם הסמוכים לדבור, שכלם
לשון על הם: יהיה לך לפה. למליך, לפי
שאתה כבד פה: לאלהים. לרב ולשר:

הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה בן.
אלא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר
(דברי הימים א' כג כד) ומשה איש האלהים בניו
יקראו על שבט הלוי: הנה הוא יצא
לקראתך. בשתלך למצרים: וראך ושמח
בלבו. לא בשאתה סבור שיהא מקפיד עליך

תפסיד דס"ג

יח) פְּמִצֵּי־מוֹסִי. וְרָגַע אֵלַי יִתֵּר חֲמוּהָ. וְקָאֵל לָהּ אֲמִצֵּי וְאֲרָגַע. אֵלַי אֲכֹזְתִי אֶלְדִּין בְּמִצֵּר. וְאֲנַצֵּר הֵל הֵם בְּאֶקוּן. קָאֵל לָהּ יִתְרוֹ אֲמִין בְּסִלְאָם: יט) תִּים קָאֵל אֶלְלָה לְמוֹסִי בְּמִדִּין. אֲמִין אֲרָגַע אֵלַי מִצֵּר. פֶּאֶן קֵד מֵאֵת גְּמִיעַ אֶלְקוּם. אֶלְטֵאֲלִבִּין קֵתְלָד: כ) פֶּאֲכִיד מוֹסִי וּזְגִתָּה וּוּלְדִיהָ. וְאֲרַכְפְּבָהֶם עֲלֵי חֲמִיר וּבְעֵת בָּהֶם. וְרָגַע אֵלַי בְּלֵד מִצֵּר. וְאֲכִיד אֶלְעֵצָא אֶלְתִּי אֲמִרָה אֶלְלָה בְּהָא פִי יִדְהָ:

וַיֵּלֶךְ (ששׁי) בספרי תימן מֹשֶׁה וַיֵּשֶׁב | אֶל-יִתֵּר חֲתָנּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה-נָא וְאֲשׁוּבָה אֶל-אֲחֵי אֲשֶׁר-בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הַעוֹדִם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם: וְאָזַל מֹשֶׁה. וְתָב לֹת יִתֵּר חֲמוּהָי. וְאָמַר לִיה אֵיזִיל כְּעַן. וְאֲתוּב לֹת אֲחֵי דְבְּמִצְרַיִם. וְאֲחִזִּי הַעַד

כְּעַן קִימִין. וְאָמַר יִתְרוֹ. לְמֹשֶׁה אֵיזִיל לְשָׁלָם: יט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדִּין לֵךְ שֵׁב מִצְרַיִם כִּי-מֵתוּ כָּל-הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ: וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה בְּמִדִּין. אֵיזִיל תוּב לְמִצְרַיִם. אָרִי מֵיתוּ כָּל גּוֹבְרֵי־אָ. דְּבַעוּ לְמַקְטָלְךָ: ב) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-בָּנָיו וַיֵּרָכְבוּ עַל-הַחֲמֹר וַיֵּשֶׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-מִטָּה הָאֱלֹהִים בֵּידוֹ: וּדְבַר מֹשֶׁה יֵת אֲתַתִּיהָ וְיֵת בְּנוֹהָי. וְאֲרַכְפִּיבְנוֹן עַל חֲמֹרָא. וְתָב לְאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. וְנִסִּיב

רש"י

יח וַיֵּשֶׁב אֶל יִתֵּר חֲתָנּוֹ. לְטוֹל רְשׁוּתָהּ שְׁהָרִי נִשְׁבַּע לוֹ. וְשָׁבַע שְׁמוֹת הָיוּ לוֹ רְעוּאֵל, יִתֵּר, יִתְרוֹ, קִינִי, חוֹבָב, חֶבֶר, פּוּטִיאֵל: יט כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים. מִי הֵם, דְּתָן וְאַבְיָרִים. חַיִּים זֶלְקָן הַדְּקוּקָן: יט הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ. הַשּׁוֹא שְׁתַּחַת הַמַּיִם נַע (מִהָרִ"ב): כ) וַיֵּשֶׁב אֶרְצָה. הַה"א נוספה כי המלה מלעיל (שם):

תפסיר רס"ג

כא) ת'ים קאל אללה לה. פי מצ'יך לתרגע אלי מצר. אנצ'ר גמיע אלבראהין אלתי צ'ירתהא פי ידך. אצנעהא בין ידי פרעון. ואנא אש'ד קלבה. ולא וטלק אלקום: כב) וקל לה. כד'א קאל אללה משרפא. אבני בכרי אסראיל: כג) פקלת לך. אטלק אבני יעבדני פאן אבית אן תטלקה. האנא קאתל

מִשֶׁה. ית חוטרֵא דִּאתֵעֲבִידוּ בִּיה נְסִין מִן
קִדְם יי בִּידִיה: כֵּא וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל-מֹשֶׁה בְּלִכְתְּךָ לָשׁוּב
מִצְרַיִם רֵאָה כָּל-
הַמִּפְתִּים אֲשֶׁר-שָׂמֵתִי
בְּיָדְךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פִרְעֹה
וְאֲנִי אֲחִזֵּק אֶת-לְבָבוֹ וְלֹא

יִשְׁלַח אֶת-הָעַם: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה. בְּמַהֲכָךְ לִמְתָּב לְמִצְרַיִם.
חֲזִי. כָּל מוֹפְתֵי־אֱדֹשִׁי־תִי בְּיָדְךָ. וְתַעֲבֹדוּן קִדְם פִּרְעֹה. וְאֲנֹא אֶת־קִיף ית
לְבִיה. וְלֹא יִשְׁלַח ית עֲמָא: כֵּב וַאֲמַרְתָּ אֶל-פִּרְעֹה כֹּה
אָמַר יְהוָה בְּנֵי בְּכָרִי יִשְׂרָאֵל: וְתִימַר לְפִרְעֹה. כְּדָנָן
אָמַר יי בְּרִי בּוֹכְרֵי יִשְׂרָאֵל: כֵּג וַאֲמַר אֵלֶיךָ שְׁלַח אֶת-
בְּנֵי וַיַּעֲבֹדוּנִי וְתִמְאֵן לְשִׁלְחוֹ הִנֵּה אֲנֹכִי הֵרָג

— רס"י —

ואל תתמה על אשר כתיב אשר שמתי, שכן משמעו כשתדבר עמו, כבר שמתי בידך: כג ואמרת אל פרעה. כשתשמע שלבו חזק וימאן לשלוח אמור לו בן: בני בכרי. לשון גדלה, כמו (סכליס פט כח) אף אני בכור אתגהו, זהו פשוטו. ומדרשו כאן חתם הקדוש ברוך הוא על מכירת הבכורה שלקח יעקב מעשו: כג ואמר אליך. בשליחותו שלמקום: שלח את בני וגוי הנה אנכי הרג וגוי. היא מכה אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה, וזה הוא שאמר (איוז לו כג) הן אל ישגיב בכחו, לפיכך מי כמהו מורה

(זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור: וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה וגוי. אין מקדם ומאחר מדוקדקים במקרא: כה בלכתך לשוב מצרימה וגוי. דע שעל מנת בן תלך, שתהא גבור בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה ולא תירא ממנו: אשר שמתי בידך. לא על שלש האותות האמורות למעלה, שהרי לא לפני פרעה צוה לעשותם אלא לפני ישראל, שאמינו לו, ולא מצינו שעשאו לפניו, אלא מופתים שאני עתיד לשום בידך במצרים, כמו (שמות ז ט) כי ידבר אליכם פרעה וגוי.

תפסיד רס"ג

אבנד בפרד: כד) ולמא
כאן באלטרין פי אלמבית.
פאגא ולדה מלך אללה.
פטלב קתלה: כה) פאכד'ת
צפורה צ'אנא. וקטעת קלפה'
אבנהא. וקדמתה בין ידי.
וקאלת. כאד אלערוס אן יפון
מקתולא: כו) פכף ענה. חנינד'
(קרי: חנינדין) קאלת. צאר
אלערוס אלמקתול מכותונא:

אֶת־בְּנֶךָ בְּכֶרֶךְ: וְאָמַרְתִּי לְךָ.
שְׁלַח יָת בְּרִי וַיִּפְלַח קְדָמִי. וּמִסְרִיב אֶת
לְשַׁלְּחוֹתֶיהָ. הֲאֵא אָנָּה קָטִיל: יָת בְּרֶךְ
בוֹכֶרְךָ: כִּי וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמְּלוֹן
וַיִּפְגְּשֶׁהוּ יְהוָה וַיִּבְקֹשׁ
הַמִּיתוֹ: וַהוּהָ בְּאוֹרְחָא בְּבֵית מִבְתָּא.
וְעָרַע בֵּיה מִלְּאָכָא דִּי. וּבְעָא לְמִקְטִילֶיהָ:
כִּי וַתִּקַּח צִפּוֹרָה עֵר

וַתִּכְרַת אֶת־עַרְלַת בְּנֶהָ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר
כִּי חֲתַן־דְּמִים אַתָּה לִּי: וּנְסִיבַת צִפּוֹרָה טַנְרָא. וּגְזַרְתִּי יָת
עַרְלַת בְּרָהּ. וּקְרִיבַת לְקַדְמוֹהִי. וְאָמַרְתִּי. בְּדַמָּא דְּמַהוּלְתָּא הָדִין
אַתְּ יְהִיב חֲתָנָא לְנָא: כִּי וַיִּרְף מִמֶּנּוּ אִזּו אֲמַרְהָ חֲתַן
דְּמִים לְמוֹלַת: וְנַח מְנִיָּה. בְּכֵן אָמַרְתִּי. אֱלוּלִי דְּמָא דְּמַהוּלְתָּא

— כס"י —

ובולעו מראשו ועד ירכיו וחוזר ובולעו
מרגליו ועד אותו מקום, הבינה צפורה
שבשביל המילה הוא: ככ ונתגע לרגליו.
השליכתו לפני רגליו של-משה: ונתאמר.
על בנה: כי חתן דמים אתה לי. אתה
היית גורם להיות חתן שלי נרצח עליך,
הורג אישי אתה לי: כו וירף. המלאך ממנו.
אז הבינה שעל המילה בא להרגו: אמרה
חתן דמים למולת. חתני הנה נרצח על
דבר המילה: למולת. על דבר המולות. שם
דבר הוא, והלמד משמשות בלשון על, כמו
(שמות יד ג) ואמר פרעה לבני ישראל.
ואונקלוס תרגם דמים, על דם המילה:

(אויז לו כז). בשך ודם המבקש להנצקם מחברו
מעלים את דבריו שלא יבקש הצלה, אבל
הקדוש ברוך הוא ישגיב בכחו ואין יכולת
להפלט מידו, כי אם בשובו אליו, לפיכך הוא
מורה ומתירה בו לשוב: כז ויהי. משה בדרך
במלון: ויבקש המיתו. המלאך למשה, לפי
שלא מל את אליעזר בנו, ועל שנתרשל
נענש מיתה, תנאי אמר רבי יוסי חס ושלום
לא נתרשל, אלא אמר אמול ואצא לדרך,
סבנה היא לתינוק עד שלשה ימים, אמול
ואשהה שלשה ימים, הקדוש ברוך הוא צוני
(פסוק י"ט) לך שוב מצרים, ומפני מה נענש,
לפי שנתעסק במלון תחלה, במסכת גדרים
(דף לא ב). והיה המלאך נעשה כמין נחש

תפסיר רס"ג

כז) פקאל אללה להרון. אמין
תלקא מוסי אלי אלבר.
פמציא. וואפאה. פי גבל אללה
וקבלה: כח) פאכ'ברה מוסי.
בגמיע פלאם אללה אלדי
אמרה: כט) פמציא מוסי
והרון. וגמעא. גמיע שיוך בני
אסראיל: ל) ופלמהם הרון.
בגמיע אלפלאם אלדי פלאם
אללה מוסי. וצנע אלמעגזאת
בחצרה' אלקום: לא) פאמן
אלקום. אדי סמעו. אן קד ד'כר
אללה בני אסראיל. ונציר
לצעפאם. פכ'רו וסג'רו:

הדין אתחייב חתנא קטול: פ

כד) ויאמר יהוה

אל-אהרן לך לקראת

משה המדברה וילך

ויפגשו בהר האלהים

וישק-לו: ואמר יי לאהרן. איזיל.

לקדמות משה למדברא. ואזיל.

וערעיה. בטורא דאתגלי עלוהי יקרא די

ונשיק ליה: כה) ויגד משה

לאהרן את כל-דברי יהוה

אשר שלחו ואת כל-האתת אשר צוהו:

וחוי משה לאהרן. ית כל פתגמיא די דשלחיה. וית כל אתיא

דפקדיה: כט) וילך משה ואהרן ויאספו את-כל-

זקני בני ישראל: ואזיל משה ואהרן. וכנשו. ית כל סבי בני

ישראל: ל) וידבר אהרן את כל-הדברים

אשר-דבר יהוה אל-משה ויעש האתת לעיני

העם: ומליל אהרן. ית כל פתגמיא. דמליל יי עם משה. ועבד

אתיא לעיני עמא: לא) ויאמן העם וישמעו כי-פקד

יהוה את-בני ישראל וכי ראה את-ענינם

ויקדו וישתחוו: והימין עמא. ושמעו. ארי דכיר יי

ית בני ישראל. וארי גלי קדמוהי שעבודהון. וכרעו וסג'רו:

תפסיד רס"ג

ה א) ובעד ד'אלך. דכל מוסי' והרון. וקאלא לפרעון פדיא קאל אללה אלאה אסראיל. אטלק קומי. יחגון לי פי אלבר: ב) קאל פרעון. מן אללה חתא אקבל מנה. ואטלק בני אסראיל. לם אערף אללה. ולא אטלק בני אסראיל איצ'א: ג) קאלו. אלאה אלעבראנין ואפאנא אמרה. נמצ'י אל'אן. מסאפה ת'לאת'יה' אי'אם פי אלבר. ונד'בח ללה ר'בנא. פילא יפאגינא. ב'בא או בסיף:

(שביעי) ה וַאֲחֵר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל-פְּרַעֲהַ כֹּה-אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת-עַמִּי וַיַּחְגּוּ לִי בַמִּדְבָּר: וּבָתֵּר בֶּן-עֶלּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. וַאֲמָרוּ לְפְרַעֲהַ. כִּדְנֹן אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁלַח יְת עַמִּי. וַיַּחְגּוּן קִדְמֵי בַמִּדְבָּרָא: וַיֹּאמְרוּ פְּרַעֲהַ מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת-יִשְׂרָאֵל

לֹא יָדַעְתִּי אֶת-יְהוָה וְגַם אֶת-יִשְׂרָאֵל לֹא אֶשְׁלַח: וַאֲמַר פְּרַעֲהַ. שָׁמָּה דֵי לֹא אֶתְגַּלִּי לִי דְאֶקְבִּיל לְמִימְרֵיהּ. לְשַׁלַּח יְת יִשְׂרָאֵל. לֹא אֶתְגַּלִּי לִי שָׁמָּה דֵי יְיָ וְאִף יְת יִשְׂרָאֵל לֹא אֶשְׁלַח: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ נֵלְכָה-נָּא דְרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַהּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פִּן-יִפְגַּעֵנוּ בַדְּבָר אוּ בַחֲרָב: וַאֲמָרוּ. אֱלֹהֵי דִיהוּדָי אֶתְקָרִי עֲלֵנָּא. נִיזִיל כְּעֵן. מַהֲלַךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָא. וְנִדְבַח קִדְם יְיָ אֱלֹהֵנָּא. דְלִמָּא יַעֲרַעֲנָנָּא. בְּמוֹת אוּ בְקִטּוֹל:

— כס"י —

ה וַאֲחֵר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְגו'. אַבְל (כד ז) וַנִּגַּשׁ מֹשֶׁה לְבָדּוּ וְהֵם לֹא יָגִישׁוּ הַזִּקְנִים נִשְׁמְטוּ אֶחָד אֶחָד מֵאַחֲרֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, עַד שֶׁנִּשְׁמְטוּ בְּלָם קוֹדֵם שֶׁהִגִּיעוּ לְפִלְטִין, לְפִי שִׁירָאוּ לְלֶכֶת, וּבְסִינֵי נִפְרַע לָהֶם הַחֲזִירִים לְאַחֲרֵיהֶם: ג פֶּן יִפְגַּעֲנוּ. פֶּן יִפְגַּעַךְ הָיוּ צְרִיכִים לִזְמַר, אֲלֵא שֶׁחֲלָקוּ כְּבוֹד לְמַלְכוּת. פְּגִיעָה זוּ לְשׁוֹן מִקְרָה מְוֵת הִיא:

תפסיר רס"ג

(ד) קאל להמא מלך מצר. למ
יא מוס' וחרון. תגד'באן
אלקום מן אעמאלהם. אמצ'ו
לנקלם: (ה) תים קאל פרעון.
אמן כת'רה' אהל אלבלה. חתי
תעטלוניהם מן נקלהם: (ו) פאמר
פרעון פי דיאלך אליום.
גלאןזאת אלקום. וערפאהם
קאלא: (ז) לא תעאודו. אן
תעטו אלקום תבנא. לילבנון

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מֶלֶךְ
מִצְרַיִם לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
תִּפְרִיעוּ אֶת־הָעַם מִמַּעֲשֵׂיו
לָכוּ לְסַבְּלֹתֵיכֶם: וַאֲמַר לְהוֹן
מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם. לְמֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.
תְּבַטְלוּן יְת עֲמָא מַעֲבִידְתְּהוֹן. אִיזִילו
לְפֹולְחָנְכוֹן: וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה
הֵן־רַבִּים עִתָּה עִם־הָאָרֶץ

וְהַשְׁבִּיתֶם אֹתָם מִסַּבְּלֹתָם: וַאֲמַר פֶּרְעֹה. הָא מְדַסְגִּיאִין כְּעַן
עֲמָא דְאַרְעָא. וְתְבַטְלוּן יְתְהוֹן מִפּוֹלְחָנְהוֹן: וַיִּצְוּ פֶּרְעֹה בְּיָוִם
הַהוּא אֶת־הַנְּגִשִׁים בָּעַם וְאֶת־שׁוֹטְרֵי לְאֹמֶר:
וּפְקִיד פֶּרְעֹה בְּיֹמָא הַהוּא. יְת שְׁלוֹטְנֵי עֲמָא. וְיְת סְרְכוּהִי לְמִימַר:
לֹא תֵאסְפוֹן לְתֵת תְּבָן לְעַם לְלַבָּן הַלְּבָנִים
כְּתַמּוֹל שְׁלֶשֶׁם הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבָן:

— רס"י —

ד תִּפְרִיעוּ אֶת הָעַם מִמַּעֲשֵׂיו. תְּבַדִּילוּ
וְתִרְחִיקוּ אוֹתָם מִמְּלֹאכְתָם, שְׁשׁוּמְעִין לְכֶם
וְסְבוּרִים לְנוּחַ מִן הַמְּלֹאכָה. וְכֵן (מַשְׁלִי ד טו)
פֶּרְעֹהוּ אֵל תַּעֲבֹר בּוֹ, רְחַקְהוּ. וְכֵן (סס 6 כה)
וְתִפְרִיעוּ כָּל עַצְתִּי, (שְׁמוֹת לז כה) כִּי פְרוּעַ הוּא,
נְרַחַק וְנִתְעַב: לָכוּ לְסַבְּלֹתֵיכֶם. לָכוּ
לְמִלְאכְתְּכֶם שִׁישׁ לְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּבִתְיֶכֶם.
אֲבָל מְלֹאכֶת שְׁעָבוֹד מִצְרַיִם לֹא הִיְתָה עַל
שְׁבִטוֹ שְׁלֹלֵי, וְתַדַּע לָךְ שְׁהָרִי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
יוֹצְאִים וּבָאִים שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת: כ הֵן רַבִּים
זוֹלָק הַדְּקִדּוֹק: ה הֵן רַבִּים עִתָּה. תַּרְגוּם אוֹנְקְלוֹס הָא מְדַסְגִּיאִין כְּעַן. וְעִיקַר: וְקִשְׁשׁוּ. הַשׁוּא

שבשי"ן נע (מהר"ם):

תפסיד רס"ג

אללֹבֶן מִתֵּיל אֲמֵס וּמֵא קִבְלָהּ. הֵם יִמְצִיּוּן וַיִּקְמְשׁוּן לָהֶם תִּבְנָא: (ח) וַיִּצְרְאִיב אֶלְלֹבֶן. אֶלְדִּי פֶאֱנֹו יִצְנַעוּן אֲמֵס וּמֵא קִבְלָהּ. צִיִּרוּדֵא עֲלֵיהֶם. לֹא תִנְקֻצוּן מְנַהֵא. לְאִנְהֶם מְרִפְהוּן. לְדִאֲלֹד הֵם יִצְרְכִיוּן וַיִּקְוֹלוּן. נִמְצִי נְדִבַח לְרִבְנָא: (ט) יִתְקַל אֲלַעְמֵל. עֲלֵי אֶלְקוּם וַיִּשְׁתַּגְּלוּן. בַּהּ וְלֹא יִשְׁתַּגְּלוּן בְּאִמּוֹר בַּאֲטָלָה:

לֹא תִיִסְפוּן. לְמַתַּן תִּבְנָא לְעַמָּא. לְמַרְמֵי לְבַנִּין כְּמֵאֲתַמְלֵי וּמְדַקְמוּהֵי. אֲנֹון יִיזְלוּן.

וַיִּגְבּוּן לְהוּן תִּבְנָא: **ח וְאֶת־**
מִתְפַּנֵּת הַלְבָנִים אֲשֶׁר הֵם
עֲשִׂים תְּמוֹל שְׁלֹשׁ
תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרַעוּ
מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִים הֵם עַל־כֵּן
הֵם צֹעְקִים לֵאמֹר נִלְכָּה

נִזְבַּחַה לְאֱלֹהֵינוּ: וְיַת סְכוּם לְבַנְיָא. דְּאֲנֹון עֲבָדִין מֵאֲתַמְלֵי וּמְדַקְמוּהֵי תִמְנוֹן עֲלֵיהוּן. לֹא תִמְנַעוּן מִנִּיה. אֲרֵי בְטַלְנִין אֲנֹון. עַל כֵּן. אֲנֹון מִצְוֹחִין לְמִימְרָה. נִיזִיל נְדִבַח קָדָם אֱלֹהֵנָא: **ט תִּכְבֹּד**
הָעֲבֹדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ־בָהּ וְאֵל־יִשְׁעוּ
בְּדַבְרֵי־שִׁקְרָה: יִתְקַף פּוֹלְחָנָא. עַל גּוֹבְרִיָא וַיִּתְעַסְקוּן בֵּיהּ. וְלֹא

— כס"י —

וְאֲשַׁעְהָ בְּחֻקֵּי תַמִּיד, (דצריס כח ז) לְמַשֵּׁל וְלִשְׁנִינָה, מִתְרַגְּמִינִין וְלִשְׁוֵעִי, (צראשית כד סו) וַיִּסְפֹּר וְאֲשַׁתְּעִי. וְאֵי אֲפֹשֶׁר לֹאֲמַר יִשְׁעוּ לְשׁוֹן (צראשית ז ד) וַיִּשַׁע ה' אֶל הַבַּל וַיִּגִּי, (סס ס) וְאֶל קִיז וְאֶל מְנַחְתּוֹ לֹא שַׁעָה, וְלִפְרֹשׁ אֶל יִשְׁעוּ אֶל יִפְנֹו, שָׁאֵם כֵּן הִיָּה לֹא לְכַתּוּב וְאֵל יִשְׁעוּ אֶל דְּבַרֵי שִׁקְרָה אוֹ לְדְבַרֵי שִׁקְרָה, כִּי כֵן גְּזֵרַת בְּלָם (ישעי"ז ז) יִשַׁעָה הָאָדָם עַל עֲשָׂהָ, (סס לא ו) וְלֹא שַׁעוּ עַל קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל, (סס יז ח) וְלֹא יִשַׁעָה אֶל הַמְזַבְּחֹת, וְלֹא מִצְאֲתֵי שְׁמוּשׁ שְׁלִבִי"ת סְמוּכָה לְאֲחֵרֵיהֶם, אֲבָל אַחַר לְשׁוֹן דְּבוּרָה, כְּמַתְעַסֵּק לְדְבַר בְּדְבַר נוֹפֵל לְשׁוֹן שְׁמוּשׁ בֵּי"ת, כְּגוֹן (יחזקאל לג ו) הַנְּדַבְּרִים בָּהּ,

ח וְאֶת מִתְפַּנֵּת הַלְבָנִים. סְכוּם חֻשְׁבוֹן הַלְבָנִים שְׁהִיָּה כֹּל אֶחָד עוֹשָׂה לַיּוֹם כְּשִׁהִיָּה הַתְּכָן נִתֵּן לָהֶם, אוֹתוֹ סְכוּם תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם גַּם עֲתָה, לְמַעַן תִּכְבֹּד הָעֲבֹדָה עֲלֵיהֶם: **כִּי נִרְפִים.** מִן הָעֲבֹדָה הֵם, לְכַף לְבָם פּוֹנָה אֶל הַבְּטָלָה וְצוֹעְקִים לֵאמֹר נִלְכָּה וַיִּגִּי: **מִתְפַּנֵּת.** וְתוֹכֵן לְבָנִים (פסוק יט), וְלוֹ נִתְכַּנּוּ עֲלִילוֹת (שמואל א' ז ג), אֶת הַכֶּסֶף הַמְתַּכֵּן (מלכים ז' יז יז), בְּלָם לְשׁוֹן חֻשְׁבוֹן הֵם: **נִרְפִים.** הַמְלֵאכָה רְפוּיָה בְּיָדָם וְעוֹבְדָה מֵהֶם וְהֵם נִרְפִים מִמְּנָה, כַּטְרִי"ש זלע"ז: ט **וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שִׁקְרָה.** וְאֶל יִהְיֶה וַיִּדְבְּרוּ תַמִּיד בְּדַבְּרֵי רוּחַ לֵאמֹר נִלְכָּה נִזְבַּחַה. וְדוּמָה לֹא (תהלים קיט קיז)

תפסיר רס"ג

(י) פְּכָרְגוּ. גְּלֹאנֹזְהוּ אֱלֹקִים
וְעֶרְפֹּאֲהֶם. וְקָאֵלוּ לָהֶם. כְּדִיא
קָאֵל פֶּרְעוֹן. לִיס אַעֲשִׂיכֶם
תַּבְּנֵא: יֵא) אַנְתֶּם אֲמִצִּו כִּדְיו
לְכֶם תַּבְּנֵא. מִן חֵית. תַּגְּדוּ.
וְאַעֲלִמוּ. אַנְה לִיס יִנְקֹן מִן
עַמְלֶכֶם שִׁיֵּא: יב) פְּתַבְּדִד
אֱלֹקִים פִּי גְמִיע בְּלִד מִצַּר.
לִיקְמִשׁוּ קִשָּׂא לְאַלְתַּבְּנִ:
יג) וְאַלְגְּלֹאנֹזְהוּ מְלַחֹן קִאֵלִיו.
כְּפִלו עַמְלֶכֶם אֲמַר יוֹם בְּיוֹם.

יִתְעַסְקוֹן בְּפִתְגָּמִין בְּטִלִּין: וַיֵּצְאוּ
נְגֹשֵׁי הָעַם וּשְׂטָרִיו וַיֹּאמְרוּ
אֶל-הָעַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר
פַּרְעֹה אֵינְנִי נֹתֵן לָכֶם
תְּבָנִ: וּנְפָקוּ. שְׁלֹטוֹנֵי עַמָּא וְסִרְכוּהֵי.
וַאֲמָרוּ לְעַמָּא לְמִימַר. כְּדָנָן אָמַר פַּרְעֹה.
לִית אַנְא. יְהִיב לְכוֹן תַּבְּנֵא: אַתֶּם
לְכוּ קַחוּ לָכֶם תְּבָנִ מֵאֲשֶׁר
תִּמְצְאוּ כִּי אֵין נִגְרַע

מֵעֲבַדְתְּכֶם דְּבַר: אַתּוֹן. אֵיזִילוּ סְבוּ לְכוֹן תַּבְּנֵא. מֵאַתֵּר
דְּתִשְׁכַּחוּן. אַרִי לֹא יִתְמַנַּע. מִפּוֹלְחָנְכוֹן מִדְּעַם: וַיִּפֶן הָעַם
בְּכָל-אַרְצֵן מִצָּרִים לְקִשְׁשׁ קִשׁ לְתַבְּנִ:
וְאַתְבְּדִד עַמָּא בְּכָל אַרְעָא דְּמִצָּרִים. לְגַבְבָּא גְּלִי לְתַבְּנֵא:
וְהִנְגְּשִׁים אֲצִים לֵאמֹר כָּלוּ מַעֲשִׂיכֶם
דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר בְּהִיּוֹת הַתְּבָנִ: וּשְׁלֹטוֹנֵיֵא
דְּחִקִין לְמִימַר. אֲשִׁלִּמוּ עֲבִידְתְּכוֹן פִּתְגָּם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ. כְּמָא דְּהִוִּיתוֹן

— כס"י —

מְכָל סְכוּם לְבָנִים שְׁהֵייתֶם עוֹשִׂים לְיוֹם
בְּהִיּוֹת הַתְּבָנִן נֹתֵן לָכֶם מְזֻמָּן מִבֵּית הַמֶּלֶךְ:
יז) לְקִשְׁשׁ קִשׁ לְתַבְּנִ. לְאַסּוֹף אֲסִיפָה,
לְלָקוּט לְקִט לְצוֹרֵךְ תְּבָנִן הִטִּיט. קִשׁ לְשׁוֹן
לְקוּט. עַל שֵׁם שְׁדָבֵר הַמִּתְפַּזֵּר הוּא וְצָרִיף
לְקוּשְׁשׁוּ. קְרוּי קִשׁ בְּשָׂרָא מְקוּמוֹת: יג) אֲצִים.
דוֹחֲקִים: דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. חֲשׁבוֹן שְׁלֹכֵל יוֹם

(כמזכר יז) וְהַתְּבָנִן מְרִים וְאַתְרֵן בְּמוֹשָׁה,
(זכריס ד) הַמֶּלֶךְ הַדְּבַר בִּי, (זכריס יא יט)
לְדָבֵר בָּם, (סכּלִיס קִיט מו) וְאַדְבָּרָה בְּעַדְתִּיקָה,
אַף כָּאֵן אֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְּרֵי שְׁקַר אֵל יְהוִי
נְדַבְּרִים בְּדַבְּרֵי שׁוּא וְהִבְאִי: יא) אַתֶּם לְכוּ
קַחוּ לָכֶם תְּבָנִ. וְצָרִיכִים אַתֶּם לִילָף
בְּרִיּוֹת: כִּי אֵין נִגְרַע מֵעֲבַדְתְּכֶם דְּבַר.

תפסיד רס"ג

כִּמְאָה פֶּאֶן פִּי וְקַת אַעֲטָא
 אֶלְתַּבְּנִי: יֵד) פְּצִירְבַּ עֲרַפָּא בְּנֵי
 אִסְרָאֵיל. אֶלְדִּי וְלֵאדָּהֶם עֲלֵיהֶם.
 גְּלֵאוּדָה פֶּרְעוֹן וְקֵאלוּ לָהֶם. מֵא
 בְּאַלְכֶם לֹם תִּכְמְלוּ צִירָאִיבְכֶם
 אֶן תִּלְבְּנוּן אֶלְלִבְנִי מֵתִיל אֲמַס
 וּמֵא קִבְלָהּ. אֲמַס וְאַלְיוּם:
 טו) פִּגְאֹו עֲרַפָּא בְּנֵי אִסְרָאֵיל
 וְאַסְתַּגִּיאַתְנוּ אֵלַי פֶּרְעוֹן קֵאִילִין.
 לֹם תִּצְנַע כְּדֵיא עֲבִידֵךְ: טז) תִּבְּנִי
 לֹם יִדְפַע לְעֲבִידֵךְ. וְיִקְוִלוּן לְנֵא

עֲבָדִין כְּדֵי מִתְיָהִיב לְכוֹן תִּבְנֵא:
 יז) וַיְכֹּו שְׁטָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר-שָׁמוּ עֲלֵיהֶם נֹגְשֵׁי
 פֶּרְעָה לֵאמֹר מִדּוּעַ לֹא
 כְּלִיתֶם חֲקֵכֶם לְלִבְנִי
 כְּתַמּוֹל שְׁלֶשֶׁם גַּם-תַּמּוֹל
 גַּם-הַיּוֹם: וְלִקּוּ. סְרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

דְּמִנְיָאוּ עֲלֵיהוֹן. שְׁלִטוֹנֵי פֶּרְעָה לְמִימְרֵי.
 מְדִין. לֹא אֲשִׁלִּימַתּוֹן גְּזִירַתְכוֹן

לְמִרְמֵי לְבַנִּין כְּמֵאֲתַמְלֵי וּמִדְּקִמּוּהֵי. אֶף תִּמְלֵי אֶף יוֹמָא דִּין:
 טז) וַיִּבְאוּ שְׁטָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲקוּ אֶל-פֶּרְעָה
 לֵאמֹר לְמָה תַעֲשֶׂה כֹה לְעַבְדֶּיךָ: וְאַתָּה. סְרְכֵי בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל. וַיִּצְחֹו קָדָם פֶּרְעָה לְמִימְרֵי. לְמָא מִתַּעֲבִיד כְּדִין לְעַבְדֶּךָ:
 טז) תִּבְּנִי אֵין נִתָּן לְעַבְדֶּיךָ וּלְבָנִים אֹמְרִים לְנוּ

כ"ט

הֶם זְקֵנֵי הָעָם וְשׁוֹטְרֵיו: וַיְכֹּו שְׁטָרֵי בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁר שָׁמוּ נֹגְשֵׁי פֶּרְעָה אוֹתָם
 לְשׁוֹטְרִים עֲלֵיהֶם לֵאמֹר מִדּוּעַ וְגוֹי. לְמָה וַיְכֹּו,
 שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים לָהֶם מִדּוּעַ לֹא כְּלִיתֶם גַּם
 תַּמּוֹל גַּם הַיּוֹם חֲקֵי הַקְּצוּב עֲלֵיכֶם לְלִבְנוֹן
 כְּתַמּוֹל הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא יוֹם שְׁלִפְנֵי אֶתְמוֹל,
 וְהוּא הֵיחָד בְּהַיּוֹת הַתִּבְּנִי נִתָּן לָהֶם: וַיִּבְאוּ. לְשׁוֹן
 וַיַּפְעִלוּ הֶכּוּ מִיַּד אַחֲרֵים, הַנּוֹגְשִׁים הַכּוּסִים:
 טז) וּלְבָנִים אֹמְרִים לְנוּ עֲשׂוּ. כְּמִנְיָן
 הִרְאִישׁוּן: וְחֲטָאת עֲמָךְ. אֵלֹו הֵיחָד נִקּוּד
 פִּתְּחֵי הַיּוֹתֵי אוֹמְרֵי שֶׁהוּא דְבוּק, וְדָבָר זֶה

כִּלּוֹ בְיוֹמוֹ, כְּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּהַיּוֹת הַתִּבְּנִי מוֹכֵן:
 יז) וַיְכֹּו שְׁטָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הַשׁוֹטְרִים
 יִשְׂרָאֵלִים הָיוּ וְחֲסִים עַל חֲבֵרֵיהֶם מִלְּדַחְקֵם,
 וּכְשֶׁהֵיוּ מְשֻׁלְּמִים הַלְּבָנִים לְנוֹגְשִׁים שֶׁהֵם
 מְצָרִים, וְהֵיחָד חֲסֵר מִן הַסְּכּוּם, הָיוּ מִלְּקִין
 אוֹתָם עַל שֶׁלֹּא דָחְקוּ אֶת עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה,
 לְפִיכֶךָ זְכוּ אוֹתָם שׁוֹטְרִים לְהַיּוֹת סְנֵהֲדִרִין,
 וְנִאֲצַל מִן הַרוּחַ אֲשֶׁר עַל מִשָּׁה, וְהוֹשֵׁם
 עֲלֵיהֶם, שְׁנֵאמֹר (כְּמִדְּבַר י"א טז) אֶסְפָּה לִּי
 שְׁבָעִים אִישׁ מִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעוּת,
 מֵאוֹתָן שִׁדְעוּת הַטּוֹבָה שֶׁעָשׂוּ בְּמִצְרַיִם, כִּי

זֶלֶק הַדְּקִדּוּק: י"א אֲשֶׁר שָׁמוּ עֲלֵהֶם. הַטַּעַם בְּשִׁי"ן וְהִיא מִלְּעִיל:

תפסיר רס"ג

עֲשׂוּ וְהָנָה עֲבָדֶיךָ מִכִּים

וְחֹטְאֵת עִמָּךְ: תִּבְנֶא. לָא

מִתִּיהִיב לְעַבְדְּךָ. וְלִבְנֵי־אֵ. אֲמַרִין לָנָא

עֲבִידוּ. וְהָא עֲבָדְךָ לָקֹן וְחֹטֵן עֲלֵיהוֹן

עִמָּךְ: וַיֹּאמֶר נִרְפִים אַתֶּם

נִרְפִים עַל-כֵּן אַתֶּם אֲמַרִים

נִלְכָה נִזְבַּחַה לִיהוָה: וַאֲמַר.

בְּטַלְנִין אַתּוֹן בְּטַלְנִין. עַל כֵּן אַתּוֹן

אֲמַרִין. נִיזִיל נִדְבַח קָדָם יי: וְעַתָּה

לְכוּ עֲבָדוּ וְתָבֹן לֹא-יִנְתֶן לָכֶם וְתָכֹן לְבָנִים

תִּתְּנוּ: וּכְעַן אִיזִילוּ פְּלָחוּ. וְתִבְנֶא לָא יִתִּיהִיב לְכוֹן. וּסְכוּם לִבְנֵי־אֵ

תִּתְּנוּן: וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶתְּם בְּרַע

לֵאמֹר לֹא-תִגְרְעוּ מִלְּבַנֵיכֶם דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ:

וְחִזּוּ. סָרְכֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. יִתְהוֹן בְּבִישׁ לְמִימַר. לָא תִמְנְעוּן מִלְּבַנֵיכֶם

פְּתָגָם יוֹם בְּיוֹמִיה: כ וַיִּפְגְּעוּ אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן

נֹצְצִים לְקָרְאֵתֶם בְּצֵאתֶם מֵאֶת פְּרַעֲה: וְעָרְעוּ יִת

אֲצִרְבוּ לִבְנֵא. וְהוֹדִיא עֲבִידְךָ. מִצִּרְוֵבִין מִמָּא יִכְטִי עֲלֵיהֶם. קוּמְךָ: יז) קֹאֵל אַנְתֶּם מִרְפָּהוֹן. לְדִיאֲלֶךְ תִּקְוִלוֹן נִמְצִי נִדְבַח לְרִבְנֵא: יח) וְאֵלָאֵן אִמְצִי אֲעַמְלוּ. וְתָבֹן לֹא יִטְלַק לָכֶם. וְצִרְאִיבְכֶם תּוֹפוֹן: יט) וְנִצִּיר עֲרַפֵּא בְּנֵי אִסְרָאֵל בְּשַׁד קֹאֵלִיו. לֹא תִנְקְצוּ מִן לִבְנֵיכֶם אֲמַר יוֹם בְּיוֹם: כ) פְּפֹאֲגוּ מוֹסִי וְהִרוּן. וְאִקְפִין תִּלְקֹאֲהֶם. עַנְד כִּירוּגָהֶם מִן עַנְד פְּרַעוֹן:

— רס"י —

וַיִּצְרוּ וַיִּמְנוּ אֶת הַכֶּסֶף: יט וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. אֶת חֲבָרֵיהֶם הַנִּרְדִים עַל יָדָם: בְּרַע. רָאוּ אוֹתָם בְּרַעַה וְצָרָה הַמוֹצֵאת אוֹתָם בְּהַכְפִידִם הָעֲבוּדָה עֲלֵיהֶם לֵאמֹר לֹא תִגְרְעוּ וּגְוִי: כ וַיִּפְגְּעוּ. אֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן וּגְוִי. וְרַבּוֹתֵינוּ דְרָשׁוּ כָּל נְצִים וְנֹצְצִים דִּתָּן וְאֲבִירָם הָיָה שְׁנֵאֲמַר בְּהֶם

חֹטְאֵת עִמָּךְ הוּא, עֲכָשׁוּי שְׁהוּא קַמִּי, שֵׁם דְּבַר הוּא. וְכַף פְּרוּשׁוּ וְדְבַר זֶה מִבֵּיא חֹטְאֵת עַל עִמָּךְ, כְּאֵלוּ כְּתוּב וְחֹטְאֵת לְעִמָּךְ, כְּמוֹ (יוֹם 6 יט) כְּבֹאֲנָה בֵּית לָחֶם, שְׁהוּא כְּמוֹ לְבֵית לָחֶם וְכֵן הִרְבֵּה: יח וְתָכֹן לְבָנִים. חֲשׁוֹבֹן הַלְבָנִים, וְכֵן (מַלְכִים 3 יב 3) אֶת הַכֶּסֶף הַמְתָּכֹן, הַמְנוּי, כְּמוֹ שְׁאֲמַר בְּעִנְיָן (ס 6)

זֶלַק הַדְּקָרוֹק: טו וְחֹטְאֵת עִמָּךְ. נֵאמַר כִּי הוּא כְּמוֹ וְחֹטְאֵה בַחלוּף ה"א הַנִּקְבָה בַתִּי"ו וְהַרְפוּת הַאֲל"ף וְבֵא בַמִּשְׁקַל וְעִשְׂת אֶת הַתְּבוּאָה וְהוּא כִינּוּי לַפְּרַעֲה דְרַךְ מוֹסֵר (מַהֲר"ם):

תפסיד רס"ג

כא) פקאלו להמא. ינציר אללה עליכם ויחכם. כמא אפסדתמא חאלנא. ענד פרעון וענד קואדה. חתא לו אן סיפא פי אידיהם לקתלונא: כב) פרגע מוסי. אלי אללה וקאל יא רבי. לם אבלית הולאי אלקום. ולמא דא בעתית בי: כג) ומן חין דכילת אלי פרעון. אכיאטבה באסמך אסא אליהם. ולם תכלצדם מן דיאלד: ו א) פקאל אללה למוסי

משה וית אהרן. קימין לקדמותהון. במפקהון מלות פרעה: כא ויאמרו אליהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת-חרב בידם להרגנו: ואמרו להון יתגלי יי. עליכון ויתפרע. דאבאישתון ית ריחנא. בעיני פרעה ובעיני עבדוהי.

למתן חרבא בידהון למקטלנא: מפטיד כב וישב משה אל-יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: ותב משה לקדם יי ואמר. יי. למא אבאישתא לעמא הדין. למא דנן שלחתני: כג ומאז באתי אל-פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא-הצללת את-עמך: ומעדן. דעלית לות פרעה למללא בשמך. אבאיש לעמא הדין. ושיזבא לא שזיזבתא ית עמך: ד ויאמר יהוה אל-משה עתה תראה אשר

כס"י

לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית כה יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, ואחר כך אמרתי לו (סס כז ז) העלהו לעולה, ולא הרהר אחרי לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אמות, כשאביאם

יצאו נצבים: כז למה הרעתה לעם הזה. ואם תאמר מיה אכפת לך, קובל אני על ששלחתני: כג הרע. לשון הפעיל הוא. הרבה רעה עליהם. ותרגומו אבאש: ד א עתה תראה וגוי. הרהרת על מדותי, וזלק הדקדוק: כא ירא. ד' מלעיל וחד מלרע:

תפסיד רס"ג

אלאן תנצ'ר מא אצנע
בפרעון. אנה סיטלקהם ביד
שדידה. ויטרדהם טן בלדה ביד
שדידה:

אעשה לפרעה פי ביד
חזקה ישלחם וביד חזקה
יגרשם מארצו: ואמר יי למשה.
פען תחזי. דאעביד לפרעה. ארי ביד

תקיפא ישלחנן. וביד תקיפא. יתריכנן מארעיה: **ס ס ס**

קלד פיסוקים סימן מעדי

— רש"י —

לארץ: פי ביד חזקה ישלחם. מפני ידי יגרשם. ולא יספיקו לעשות להם צידה. וכן
החזקה שתחזוק עליו ישלחם: וביד חזקה הוא אומר (שמות יג לג) ותחזוק מצרים על
יגרשם מארצו. על פרחם של ישראל העם למהר לשלחם וגו':

חסלת פרשת שמות

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה
בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה,
במשה עבדו, ובישראל עמו. ובנביאי, האמת והצדק: (אמ)

הפטרה דואלה שמות

ביחזקאל סימן ט"ז

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: והוה פתגם נבואה מן קדם יי,
עמי למימר: בן אדם הודע את ירושלם את-
תועבתי: פר אדם, אוכח ית יתבי ירושלם וחוי להון, ית תועבתהון:
ואמרת פה אמר אדני יהוה לירושלם מכרת יך
ומלדת יך מארץ הפנעני אביך האמרי ואמך חתית:

ותימר. כדנן אמר יי אלהים, ליתבי ירשלים. תותבותכון, וילדותכון.
מארע, כנענאי. תמן אתגליתי על אברהם אבוכון בין בתריא
והודעתי, דאתון נחתין למצרים. ובדרע מרמס, אנא פריק יתכון.
ובזכות אבהתכון אנא מתריד מן קדמיכון ית אמוראי, ומשיצי ית
חתאי: ה ומולדותיך ביום הולדת אתך לא-כרת שרך
ובמים לא-רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחתל
לא חתלת: ואף כד נחתו אבהתכון למצרים תותבין בארע לא
דילהון, משעבדין ומענן. הות כנשתא דישראל דמיא לולדא דרטיש על
אפי ברא, דלא אתפסיק שוריה. ובמיא לא אשתטיף, לאתנקדה.
ובמלח, לא אתמלח, ובאסרין, לא אתאסר: ה לא-חסה עליך עין
לעשות לך אחת מאלה לחמלה עליך ותשלכי אל-פני
השדה בגעל נפשך ביום הולדת אתך: לא חסת עליכון,
עינא דפרעה. למעבד לכון טבא חדא לאנחא לכון משעבודכון, לרחמא
עליכון. וגזר עליכון גזירת גמירא למרמי דכוריוכון בנהרא, לאבדא
יתכון. בעדן, דהויתון במצרים: ה ואעבר עליך ואראך
מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך
בדמיך חיי: ועל דכרן קים אבהתכון קדמי, ואתגליתי למפרקכון.
ארי גלי קדמי, ארי אתון מענן בשעבודכון. ואמרית לכון בדמא
דמהלתא, אחוס עליכון. ואמרית לכון בדם פסחיא, אפרוק יתכון:
ה רבכה כצמח השדה נתתיך ותרבלי ותגדלי ותבאי
בעדי עדיים שדים נכנו ושערך צמח ואת ערם ועריה:
רבות. כצמחי חקלא, יהבתכון. וסגיתון, ותקיפתון. והויתון, לזרעין
ולשבטין. ובעובדי אבהתכון תקנייא, עדן פרקן כנישתכון מטא. ארי
אתון, משעבדין ומענן: ה ואעבר עליך ואראך והנה עתך עת

זולק הדקדוק: - והמלח. בפשטא אחת והיא מלרע:

דִּדִּים וְאַפְרָשׁ כְּנָפֵי עֲלִיף וְאַכְסֵה עֲרוֹתָךְ וְאַשְׁבַּע לָךְ
 וְאַבּוֹא בְּבִרְיֵת אֲתָךְ נֶאֱמַר אֲדַנִּי יְהוָה וְתַהֲיִי-לִי: וְאַתְּגִלִּיתִי
 עַל מֹשֶׁה, בְּאַסְנָא. אָרִי גְלִי קְדָמִי, אָרִי מֵטֵא זְמַן פְּרָקְנִכּוֹן. וְאַגִּינִית
 בְּמִימְרֵי, עֲלִיכּוֹן. וְאַעֲדִיתִי, חוֹבִיכּוֹן. וְקִימִית בְּמִימְרֵי לְמִפְרָק יִתְכּוֹן,
 כְּמֵא דְקִימִית לְאַבְהָתְכּוֹן. אָמַר, יִי אֱלֹהִים, לְמַהוֹיכּוֹן עִם, מְשִׁישׁ
 קְדָמִי: ט וְאַרְחָצֵךְ בְּמִים וְאַשְׁטַף דְּמִיךְ מֵעֲלִיךְ וְאַסְכְּךְ
 בְּשֶׁמֶן: וּפְרָקִית יִתְכּוֹן, מִשְׁעַבּוּד מִצְרָאִי. וְאַעֲדִיתִי תְּקוּף מְרוֹתָא,
 מְנִכּוֹן. וְדַבְרִית יִתְכּוֹן, בְּחִירוֹתָא: ז וְאַלְבִּשְׁךְ רִקְמָה וְאַנְעֵלְךְ
 תַּחֲשׁ וְאַחֲבִשְׁךְ בִּשְׁשׁ וְאַכְסֵךְ מְשִׁי: וְאַלְבִּישִׁית יִתְכּוֹן לְבוּשֵׁי
 צִיּוּרִין, מִחֲמַדַּת סְנְאִיכּוֹן. וְיַהֲבִית מֶסֶן דִּיקָר, בְּרַגְלִיכּוֹן. וְקִדִּישִׁית מְנִכּוֹן
 כְּהִנְיָא לְמַהוֹי מְשִׁשִּׁין קְדָמִי, בְּמִצְנָפֵן דְּבוּץ. וְיִת כְּהִנְיָא רַבָּא, בְּלְבוּשֵׁי
 צְבַעֲנִין: ח וְאַעֲדֵךְ עֲדֵי וְאַתְנֵה צְמִידִים עַל-יְדֵיךְ וְרַבִּיד
 עַל-גְּרוֹנְךְ: וְתַקִּינִית יִתְכּוֹן בְּתַקּוֹן פְּתַגְמֵי אוֹרִיתָא כְּתִיבִין, עַל תְּרִין
 לוּחֵי אַבְנֵיָא. וְיַהֲבִין, עַל יְדֵי מֹשֶׁה, וּבְקִדְשֵׁת שְׁמֵי רַבָּא, קִדִּישִׁית יִתְכּוֹן:
 ט וְאַתָּן נְזֻם עַל-אַפְךָ וְעִגְלִים עַל-אַזְנֵיךָ וְעֵטְרַת
 תְּפֹאֲרַת בְּרֵאשִׁיךָ: וְיַהֲבִית אֲרוֹן קִימֵי, בִּינִיכּוֹן. וְעֲנֵן יְקָרִי, מִטַּל
 עֲלִיכּוֹן. וּמִלֶּאךְ שְׁלִיחַ מִן קְדָמִי, מְדַבֵּר בְּרִישׁכּוֹן: יג וְתַעֲדֵי זֶהָב
 וְכֶסֶף וּמִלְּבוּשֶׁךְ (כ' שש) שֶׁשׁ וּמְשִׁי וְרִקְמָה סֶלֶת וְדַבְשׁ

זולק הדקדוק: ה וְתַהֲיִי-לִי. השוא נח אף שיש געיא כי אותיות אחה"ע לא ינועו כי אם בשוא
 פתח וכ"כ בשרש יהודה בפירוש, וטעות נפל בפי ההמון:

וְאַכְסֵךְ. כל ווי"ן דבענין קמץ זולתי וי"ו זה בפתח בתיגאן מדוקדקות ובירושלמיים ומסיר
 עליה לחוד פתח. ושוב מצאתי כן להרב בעל לשון למודים שכתב כן בפירוש, וכ"כ הרד"ק
 בשמואל-ב' פרק א' פסוק י' ואעמד עליו ואמתתהו. ונ"ל לתת טעם, והוא שיונתן תרגם 'וית
 כהנא רבה' וקאי על אהרן קדוש ה' הכהן הגדול, ולפי שאהרן לא פסק תמיד משמושו אף
 בעה"ב, כארז"ל על פס' 'שם מת אהרן וכו' דברים י-ו'. מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד
 ומשמש. א"כ יבוא על נכון הוי"ו בפתח כי הוא דבר שאין לו הפסק והוה תמיד. וע"ד מה
 שפירשו ז"ל בפס' ואברכהו ישעיה נא-ב' שבא הוי"ו בפתח, שהקב"ה מברכו תמיד לאברהם
 אבינו ע"ה:

וְשָׁמַן (כ' אכלתי) אֶכְלֶת וְתִפִּי בְּמֵאֵד מְאֹד וְתַעֲלֶחֱי
 לְמַלּוּכָה: וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא מִתְקַן בְּדָהַב וּבְכֶסֶף. וַיִּרְעַת בּוּץ,
 וַצְבַּעֲנִין וְצִיּוּרִין. וּמִנָּה דְטָב פְּסֻלַּת וְכִדְבֵּשׁ וְכַמְשָׁח, אוֹכִילִית יִתְכוּן.
 וְעֵתְרֵתוֹן וְתַקִּיפְתוֹן, לַחֲדָא לַחֲדָא. וְאַעֲלַחְתוֹן וְשִׁלִּיטְתוֹן, בְּכָל מַלְכוּתָא:
 וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בַּגּוֹיִם בְּיַפְיֹךְ כִּי | כָּלִיל הוּא בַּהֲדָרִי
 אֲשֶׁר-שְׁמֹתִי עָלֶיךָ נָאִם אֲדֹנָי יְהוָה: וּנְפַק לִיךְ שׁוֹם, כְּנִשְׁתָּא
 דְיִשְׂרָאֵל. בִּינֵי עַמְמֵיָא, בְּשַׁפְרִיךְ. אַרְי, גְּמִיר הוּא. יְקָרִי, דְשׁוּיְתִי עֲלֶיךָ.
 אָמַר, יי אלהים:

(גְּאָלְנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרַקְנָא. יי צְבָאוֹת, שְׁמִיָּהּ. קְדִישָׁא, דְיִשְׂרָאֵל:)

על דא יתברך וישתבח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. די לעילא, חַיָּא וְקַיָּמָא. מְבָרַךְ הוּא לְעַלְמֵי,
 וְלְעַלְמֵי עַלְמֵיָא:

דדד לטנחת שבת ושני וחמישי זארא

תפסיר רס"ג

(ב) ת'ם פלם אללה מוסי'. וקאל
 לה אנא אללה: (ג) אלדי
 תגלית. לאברהים ליצחק וליעקב

ב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה
 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה:
 וּמַלְאִל יי עם משה. וְאָמַר לִיָּה אֲנָא יי:

ג וַיֹּארָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב

— רס"י —

נדרש בכמה מקומות אני ה' נאמן לפרע,
 כשהוא אמור אצל עונש, כגון (ויקרא יט ז)
 וְחַלְלַת אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'; וְכִשְׁהוּא
 אמור אצל קיום מצות, כגון (ויקרא כז לז)
 וְשִׁמְרַתֶּם מִצְוֹתַי וְעִשִׂיתֶם אוֹתָם אֲנִי ה';
 נאמן לתן שכר: ג זארא. אל האבות:

ב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה. דְבַר אֲתוֹ
 משפט על שהקשה לדבר ולומר (לעיל כ כז)
 למה הרעותה לעם הזה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'.
 נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני. ולא
 לחנם שלחתיך כי אם לקים דברי שדברתי
 לאבות הראשונים. ובלשון הזה מצינו שהוא